ŠTUDIJA PODATKOV RAZISKAVE SPRETNOSTI ODRASLIH – PIAAC

Viri o slovenskih regijah

PREDŠTUDIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Viri o slovenskih regijah - PREDŠTUDIJA

Sekundarna študija podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC

Urednica: doc. dr. Petra Javrh

Avtorica: dr. Tina Kompare Jampani

Gradivo ni lektorirano!

Založnik: Andragoški center Slovenije, Ljubljana, 2022

Elektronska izdaja

Podatki za citiranje: Kompare Jampani, T. (2022) Viri o slovenskih regijah – PREDŠTUDIJA.

Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 122114307

ISBN 978-961-7116-32-8 (PDF)

URL: https://www.acs.si/digitalna-bralnica/viri-o-slovenskih-regijah-predstudija/

Vsebina

Vsebina

Uvod 1
Zahodna kohezijska regija 3
Gorenjska regija 3
Goriška regija 5
Obalno-kraška regija 8
Osrednjeslovenska regija 11
Vzhodna kohezijska regija 16
Regija jugovzhodna Slovenija 16
Primorsko-notranjska regija 19
Zasavska regija 22
Posavska regija 25
Savinjska regija 27
Koroška regija 30
Podravska regija 33
Pomurska regija 36
Viri 40

Uvod

Slovenija je razdeljena na 12 statističnih regij, le-te pa so razporejene v 2 kohezijski regiji. Regionalne razlike se na ravni kohezijskih in statističnih regij sčasoma samo še povečujejo, saj manj razvite regije težko presežejo napredek razvitejših, hkrati pa si po vsaki krizi hitreje opomorejo bolj razvite regije. Med statističnimi regijami je leta 2019 presegala povprečje Evropske unije samo osrednjeslovenska regija. Glede na precejšnje zaostajanje večine, zlasti manj razvitih regij, se zdi razvojno dohitevanje evropskega povprečja izjemno zahteven dolgoročni cilj regij (Kmet Zupančič, 2021, str. 116). Neukrepanje povečuje nevarnosti za povečanje socialnih in tudi teritorialnih neenakosti. Za uspešno prilagajanje hitro spreminjajočim se okoliščinam in preprečitev povečanja družbenih neenakosti so še posebno pomembni pravočasno prilagojeno in tudi okrepljeno znanje in spretnosti prebivalstva, na to pa Slovenija še ni ustrezno pripravljena (Wostner, 2020, str. 7).

Razvojno ogroženost regij merimo z indeksom razvojne ogroženosti, ki zajema različne dejavnike razvoja z vplivom na kakovost življenja (Kmet Zupančič, 2020, str. 19). Za izračun kazalnika IRO (indeks razvojne ogroženosti) je upoštevanih 14 posamičnih kazalnikov, in sicer gospodarska aktivnost, produktivnost, dohodek, zaposlenosti, investicije, brezposelnost mladih, izobrazba, raziskave in razvoj, čiščenje voda, varovana območja, naravne nesreče, brezposelnost, staranje ter poseljenost. Kazalnik dosega najnižjo vrednost v osrednjeslovenski regiji, v negativno smer pa najbolj izstopa pomurska regija. Ta ima za razliko od zasavske regije, ki zaostaja predvsem po ekonomskih kazalnikih, najnižje vrednosti med vsemi regijami pri večini kazalnikov IRO (Kmet Zupančič, 2020, str. 19). Kriza zaradi epidemije covida-19 je do zdaj imela neenakomeren vpliv na regije predvsem zaradi razlik v gospodarski strukturi (Kmet Zupančič, 2021, str. 26).

Kazalnik kakovosti izobraževanja kaže ugodno sliko, saj so razlike med regijami relativno nizke. Najbolj pozitivno izstopa ekonomsko najbolj razvita osrednjeslovenska regija. Vse regije, ki so pod slovenskim povprečjem, so v vzhodni Sloveniji, vendar se tudi te bistveno ne razlikujejo od slovenskega povprečja (Kmet Zupančič, 2020, str. 37). Spodbudno pa je, da je udeleženost prebivalstva v vseživljenjskem izobraževanju visoka v nekaterih regijah KRVS, ki imajo sicer majhen delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (primorsko-notranjska, zasavska). Večji delež terciarno izobraženih je v regijah z boljšo razpoložljivostjo delovnih mest za izobražene (osrednjeslovenska, gorenjska, obalno-kraška regija), (Kmet Zupančič, 2021, str. 131).

Slika 1: Indeks razvojne ogoženosti po regijah, 2014 in 2019

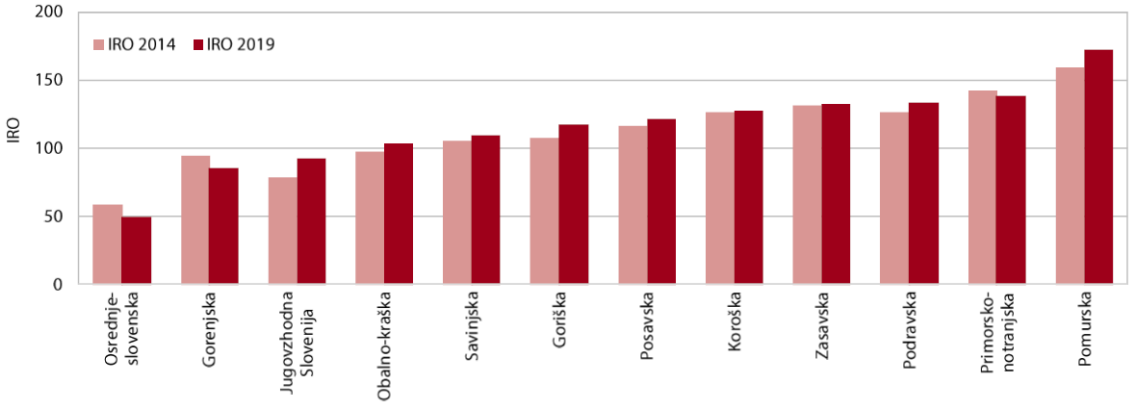

Vir: SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., izračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 2, slika 1).

Zemljevid 1: Indeks razvojne ogroženosti, 2019

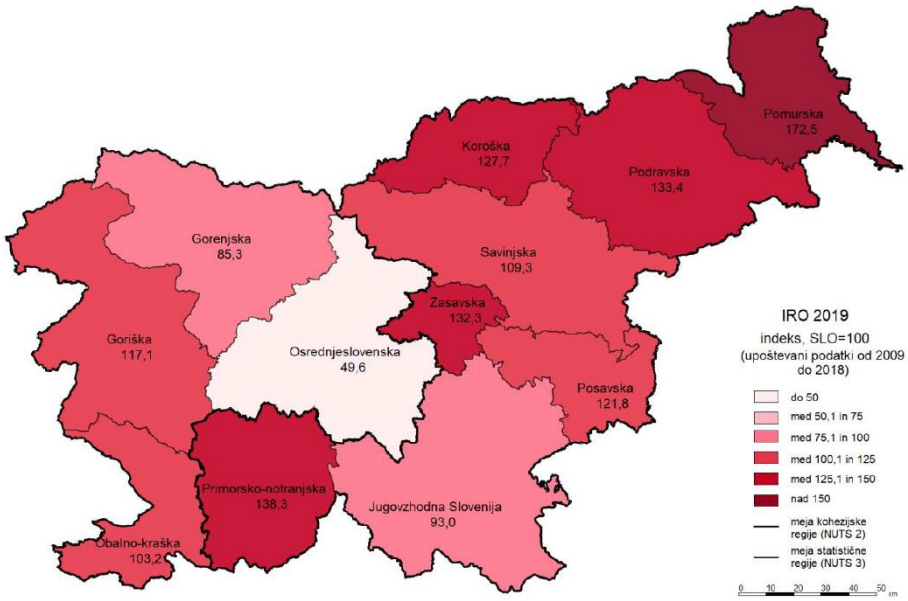

Vir: GURS, SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., lastni izračuni. Kartografija avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 3, zemljevid 1).

Zahodna kohezijska regija

Gorenjska regija

Gorenjska ima za osrednjeslovensko regijo drugi najugodnejši indeks razvojne ogroženosti. Regija posebej izstopa po visoki stopnji delovne aktivnosti in nizki stopnji brezposelnosti (tudi med mladimi). Neugodno za regijo je, da je pogosto prizadeta zaradi naravnih nesreč (Pečar, 2019, str. 4).

Z 2137 kvadratnimi kilometri ali 10,5 % površine države je gorenjska šesta največja slovenska statistična regija (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Ta statistična regija je skoraj v celoti alpska in deloma zaščitena kot narodni park, razdeljena pa je na 18 občin, to so občina Bled, Bohinj, Cerklje na Gorenjskem, Gorenja vas – Poljane, Gorje, Jesenice, Jezersko, Kranj, Kranjska Gora, Naklo, Preddvor, Radovljica, Šenčur, Škofja Loka, Tržič, Železniki, Žiri in Žirovnica. Občine urbanega območja, kjer narašča število prebivalcev so Kranj, Škofja Loka, Radovljica in Šenčur, medtem ko prebivalstvo upada v občini Jesenice, Bled, Tržič in v občinah Škofjeloškega hribovja, tj. Železniki in Žiri. Podeželska poselitev s pozitivnim prirastom prebivalstva so v južnem delu statistične regije, v okolici Kranja in Škofje Loke, medtem ko so ruralne občine v višjih nadmorskih višinah in v alpskih dolinah podvržene depopulaciji. Območje z rastočim številom prebivalstva zajema 40 % površine regije, 66 % njenega prebivalstva in 67 % naselij (Nared idr., 2019, str. 97). Vsega skupaj je 468 naselij (Regije v številkah, 2018, str. 38), med njimi največje je Kranj, kjer živi 18 % prebivalcev regije. V gorenjski statistični regiji, naši po številu prebivalcev četrti največji regiji, je v letu 2019 živelo 10 % prebivalcev Slovenije, natančneje 205.717 oseb (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Število moških in žensk sta bili v tej regiji najbolj uravnovešeni; razlikovali sta se le za 19 oseb (toliko več je bilo namreč moških). Gostota prebivalstva v gorenjski regiji znaša 96,3 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar regijo umešča na šesto mesto med regijami, njena gostota pa je pod povprečjem celotne Slovenije (103,1 prebivalcev na kvadratni kilometer). S pozitivnim naravnim prirastom 0,5 na 1000 prebivalcev v letu 2019 je gorenjska na tretjem mestu po velikosti naravnega prirasta. Selitveni prirast, ki je bil pozitiven v vseh slovenskih regijah, pa je tukaj bil 9,0 na 1000 prebivalcev (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Tudi skupni prirast, ki je znašal 9,5 (na 1000 prebivalcev), je bil nad slovenskim povprečjem (7,2 na 1000 prebivalcev). Delež tujih državljanov v gorenjski regiji je bil v letu 2019 enak kot v podravski, in sicer 5,9 % (STAGE, b. l.). V gorenjski regiji je bilo po popisu iz leta 2002 od tujih narodnosti prisotnih veliko Srbov in Bošnjakov (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). V pregledu tujih državljanov iz leta 2013, ki tujce deli na tri skupine, in sicer državljane članic Evropske unije, državljane držav nekdanje Jugoslavije in pa drugih držav, predstavljajo deleži gorenjske regije slovensko povprečje. Državljanov, ki izhajajo iz držav na področju bivše Jugoslavije je predstavljalo 85,9 % vseh tujcev v regiji, 8,6 % je bilo državljanov članic Evropske unije in 5,5 % državljanov drugih držav sveta (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

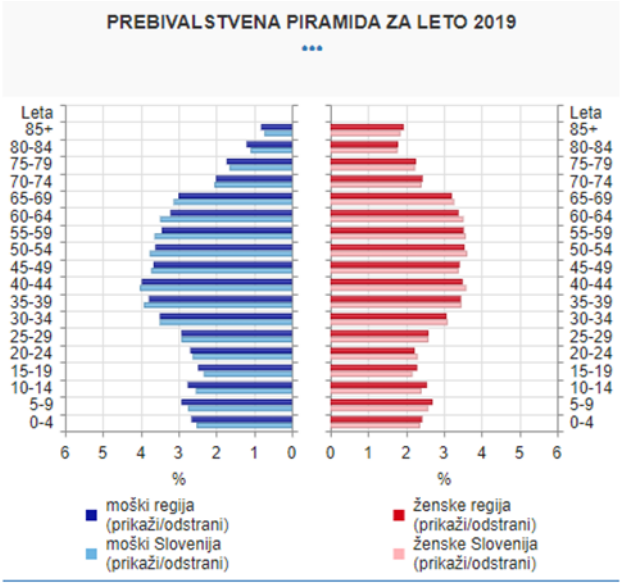

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost v gorenjski regiji znaša 43,1 leta, kar je zelo blizu slovenskemu povprečju (43,4 leta). Ta regija je bila tretja po deležu prebivalcev starih 0–14 let; bilo jih je 15,9 % (pred njo sta se uvrstili osrednjeslovenska s 16,0 % in jugovzhodna Slovenija s 16,2 %). Regija je na tretjem mestu (takoj za regijo jugovzhodna Slovenija in posavska statistična regija) po deležu družin s tremi ali več otroki. V vsaki od omenjenih treh je ta delež znašal več kot 18 % (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Delež starejših od 65 let je znašal 20,2% in je bil med nižjimi v celotni Sloveniji (nižji še v osrednjeslovenski, savinjski regiji in regiji jugovzhodna Slovenija; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Izobrazbena sestava prebivalstva je bila v tej regiji v 2019 ugodna: delež prebivalcev brez izobrazbe, z nepopolno osnovno šolo ali z največ dokončano osnovno šolo je bil namreč nižji, delež prebivalcev z višje- ali visokošolsko izobrazbo pa višji od slovenskega povprečja (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Regija izstopa z večjim deležem srednješolsko izobraženih, na osnovi katerega bi se umestila na lestvici nekoliko nižje, vendar je delež nižje izobraženih toliko manjši od povprečja in višje izobraženih toliko večji, da je regija za osrednjeslovensko na drugem mestu v Sloveniji po ugodni izobrazbeni strukturi (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V regiji je 35 osnovnih šol, 16 srednjih, 6 višjih ter 7 visokih šol in fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača je v letu 2019 v gorenjski regiji znašala 1120 evrov, kar je bilo za odstotek manj od slovenskega povprečja. Bruto domači proizvod na prebivalca te regije je v 2019 znašal 20.790 evrov, kar je primerljivo z goriško in manj od povprečja v celi Sloveniji. V gorenjski regiji je v 2019 delovalo več kot 20.600 podjetij. Storitvena dejavnost je leta 2019 predstavljala od vseh dejavnosti 57,1 % bruto dodane vrednosti, podobno kot v goriški in primorsko-notranjski regiji. Delež industrijske dejavnosti je znašal 40,5 %, kmetijske dejavnosti pa 2,4 % celotne bruto dodane vrednosti v regiji (SiStat, b. l.). Delež kmetijskih zemljišč v uporabi je bil leta 2016 enak kot v goriški regiji, in sicer 6,5 %, kar je enkrat manj kot v osrednjeslovenski regiji (Regije v številkah, 2018, str. 25). Zemljišča namenjena kmetijski rabi predstavljajo v gorenjski regiji 38 % vseh zemljišč, kar je najmanjši delež v primerjavi z drugimi regijami (Regije v številkah, 2018, str. 16). Po površini kmetijskih zemljišč v uporabi in številu kmetijskih gospodarstev je bila regija v opazovanem obdobju od 2010 in 2016 ena najstabilnejših. Leta 2016 je bilo v regiji 4389 kmetijskih gospodarstev (SiStat, b. l.). Vrednost investicij v osnovna sredstva je povprečna za Slovenijo, znaša pa 2344 evrov na prebivalca (Statøpis, 2020, str. 36-37).

Indeks delovne migracije je za gorenjsko regijo znašal 85,6. Zunaj gorenjske regije je delalo 27,4% prebivalcev te iste regije (STAGE, b. l.). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je štelo 69.142, 69,3-odstotna stopnja delovne aktivnosti pa je bila višja od osrednjeslovenske. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila leta 2020 in 2019 najnižja v goriški in gorenjski regiji. Stopnja anketne brezposelnosti je v primerjavi z drugimi regijami nekoliko višja, enako kot v osrednjeslovenski regiji in znaša za leto 2020 4,3 % (ZRSZ b. l.; SiStat b. l.). Stopnja tveganja revščine in stopnja tveganja socialne izključenosti je bila tukaj na ravni regij najnižja (prva je bila v letu 2020 9,2-odstotna, druga 11-odstotna). Tudi znesek socialnih transferjev na 100.000 prebivalcev je tukaj najnižji, manj je v letu 2020 dobila samo goriška (MDDSZ 2021, str. 7, Slika 2b). Med prebivalci starejšimi od 15 let je 1,1 % takih, ki so bili leta 2020 resno materialno prikrajšani. Vrednost je druga najnižja v Sloveniji (manjši delež le v posavski regiji). Splošno zadovoljstvo z življenjem so prebivalci gorenjske, goriške regije in regije jugovzhodna Slovenija ocenili v povprečju z oceno 7,6 (od 10), to je bila najvišja povprečna ocena na ravni regij (Inglič in Stare, 2020).

V gorenjski regiji je bilo konec leta 2019 252,8 zdravnikov na 100.000 prebivalcev, kar polovica manj kot v osrednjeslovenski regiji, ki ima največji delež zdravnikov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni so bili istega leta bolniško odsotni z dela povprečno 16,95 dni v letu, kar uvršča regijo, poleg osrednjeslovenske, obalno-kraške in goriške, nad državno povprečje (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Gorenjska regija je imela v letu 2019 podpovprečno število poškodb pri delu na 1000 zaposlenih (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Stopnje umrljivosti zaradi različnih bolezni (bolezni obtočil na 100.000 prebivalcev) ima regija skupaj z osrednjeslovensko najboljše rezultate (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13), sladkornih bolnikov je tudi podpovprečen delež v gorenjski populaciji (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Nasprotno je incidenčna stopnja raka na 100.000 prebivalcev visoka, pri moških na drugem in ženskah na tretjem mestu po regijah (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Gorenjska ima, kot druga regija, največji delež normalno hranjenih prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. g, str. 6). Stopnja umrljivosti v gorenjski regiji je bila ena izmed štirih, ki je bila leta 2019 pod slovenskim povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 11). Leta 2020 je bila druga regija z najnižjo stopnjo umrljivosti (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 3: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v gorenjski regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 5, slika 3).

Sklenemo lahko, da ima gorenjska regija ugodno starostno in izobrazbeno strukturo. V njej je visoka stopnja delovne aktivnosti in ena izmed najnižjih stopenj brezposelnosti v državi. Regija ima najmanj prebivalcev v socialni stiski in nizko stopnjo umrljivosti. Vse to se izraža v splošnem zadovoljstvu z življenjem, saj so v gorenjski regiji v povprečju ljudje med najzadovoljnejšimi v Sloveniji.

Goriška regija

Za goriško regijo je značilna izrazito neenakomerna razvitost regije na posameznih področjih. Pozitivno izstopa na področju brezposelnosti (nizka brezposelnost na splošno in med mladimi), po stopnji delovne aktivnosti in vlaganjih v raziskovalno in razvojno dejavnost. Negativno izstopa predvsem na področju staranja prebivalstva (največje poslabšanje je prav na demografskem področju), po redki poseljenosti in majhnem deležu vlaganj v osnovna sredstva (Pečar, 2019, str. 8).

S svojimi 2325 kvadratnimi kilometri obsega goriška regija 11,5 % površine države in je po velikosti primerljiva z osrednjeslovensko regijo (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Področje je razdeljeno na 13 občin, in sicer na občino Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerkno, Idrija, Kanal, Kobarid, Miren – Kostanjevica, Nova Gorica, Renče – Vogrsko, Šempeter – Vrtojba, Tolmin in Vipava. Večina občin izgublja prebivalstvo, izjema je urbana občina Ajdovščina in ruralni občini Vipava ter Renče-Vogrsko. Te občine skupaj zajemajo samo dobri 16 % površine regije, 25 % njenega prebivalstva in 18 % naselij (Nared idr., 2019, str. 104). V goriški regiji je 398 naselij (Regije v številkah, 2018, str. 42), med njimi največje Nova Gorica nudi prebivališče 11 % prebivalcem regije. Leta 2019 je v goriški regiji živelo 6 % prebivalstva celotne Slovenije, to znaša 118.008 oseb in je skoraj petkrat manj kot v osrednjeslovenski regiji. Število moških in število žensk sta bili v tej regiji dokaj uravnovešeni; moških je 310 več kot žensk. Goriška je druga najredkeje poseljena regija, saj na enem kvadratnem kilometru njene površine prebiva slabih 51 prebivalcev, to je enkrat manj, kot znaša povprečna gostota prebivalstva za Slovenijo (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Skupni prirast (na 1000 prebivalcev) je znašal 3,6, se pravi, da je bil za polovico manjši od slovenskega skupnega prirasta (7,2 na 1000 prebivalcev). Tuji državljani v goriški regiji so v letu 2019 predstavljali 6,2 % prebivalcev (STAGE, b. l.). V goriški regiji je v majhnem deležu prisotna italijanska narodna skupnost (0,1 %), med tujimi narodnostmi pa je bilo leta 2002 največ pripadnikov srbske narodnosti, sledili so Hrvati in Bošnjaki (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). V letu 2013 je bil delež tujcev iz držav bivše Jugoslavije tretji najnižji med regijami (manj v pomurski in obalno-kraški regiji), delež državljanov Evropske unije pa tretji najvišji v državi (več ravno tako v pomurski in obalno-kraški regiji). Delež tujcev iz drugih držav sveta je bil enak deležu, ki ga ima obalno-kraška regija in je drugi največji v Sloveniji (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

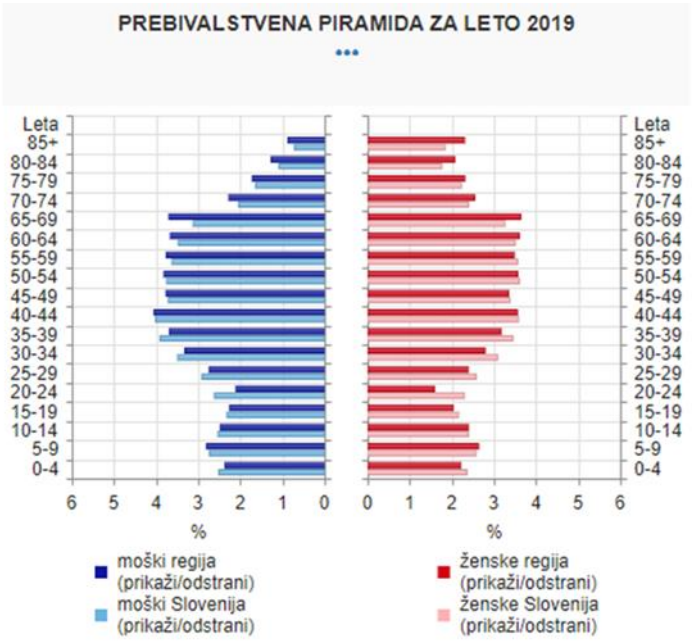

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Goriška regija je stara regija, saj je tukaj po podatkih iz leta 2019 povprečna starost prebivalcev 44,9 leta (za pol leta višja povprečna starost je samo še v pomurski regiji). To pomeni, da je starostna sestava prebivalstva te regije manj ugodna. Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je tukaj najvišji, 22,6-odstoten. Kljub temu, da je z deležem mlajših od 15 let goriška umeščena na srednje, šesto mesto med regijami, je v tej starostni kategoriji pod slovenskim povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Tudi indeks staranja je dosegel eno največjih vrednosti: 153 (to pomeni, da je bilo med prebivalci te regije na vsakih 100 otrok, tj. oseb, mlajših od 15 let, povprečno 153 oseb, starih najmanj 65 let). Delež živorojenih otrok, katerih matere oziroma starša ob njihovem rojstvu nista bila poročena, je bil v tej regiji najnižji (48,6 %). Najnižji je bil tudi delež otrok, starih 1–5 let, ki so bili vključeni v vrtce (77,5 %). Čeprav je po doseženi izobrazbi prebivalcev regija umeščena na četrto mesto med regijami, njeni deleži padejo že v podpovprečne vrednosti za državo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). S številom študentov na 1000 prebivalcev (37) pa se je ta regija uvrstila na prvo mesto. Goriška regija ima 28 osnovnih šol, 11 srednjih, 2 višji in 9 visokih šol ter fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

V letu 2019 je bila povprečna mesečna neto plača zaposlenih v goriški regiji 1100,96 evrov, kar je slabih 33 evrov manj od državnega povprečja. Bruto domači proizvod na prebivalca te regije je znašal v letu 2019 20.707 evrov, to je primerljivo z gorenjsko regijo in manj od povprečja celotne Slovenije. V regiji je v letu 2019 delovalo več kot 12.000 podjetij (SiStat, b. l.). Deleži bruto dodane vrednosti so po dejavnostih podobno razporejene kot v gorenjski regiji. Storitvena dejavnost predstavlja 57,8 %, industrija 38,6 % in kmetijska dejavnost 3,6 % (SiStat, b. l.). Delež kmetijskih zemljišč v uporabi je bil leta 2016 enak kot v gorenjski regiji (6,5 %; Regije v številkah, 2018, str. 24-25). V obdobju 2010-2016 se je površina kmetijskih zemljišč v uporabi povečala za 1575 ha, medtem ko se je v gorenjski zmanjšala za 20 ha. V regiji goriški se je število kmetijskih gospodarstev v istem obdobju zmanjšalo za 479, in sicer na 5311 kmetijskih gospodarstev, kar je skladno s splošnim trendom večanja velikosti kmetijskih gospodarstev v Sloveniji (SiStat, b. l.; Regije v številkah, 2018, str. 16). Vrednost investicij v osnovna sredstva je v goriški regiji znašala 2227 evrov na prebivalca, kar je slabih 200 evrov na prebivalca manj kot je slovensko povprečje (Statøpis, 2020, str. 36-37).

Zunaj regije svojega prebivališča je leta 2019 delalo 16 % delovno aktivnih prebivalcev goriške regije, to v primerjavi z drugimi regijami ni bilo veliko. Nižjo vrednost tega podatka je imela le še osrednjeslovenska statistična regija (9,8 %). Indeks delovne migracije je za goriško znašal 95,3 (STAGE, b. l.). Število zaposlenih glede na delovno mesto v regiji je 41.379 oseb. Stopnja delovne aktivnosti je bila 68,0 % in je primerljiva s stopnjo v osrednjeslovenski regiji. Najnižji v Sloveniji sta bili leta 2020 stopnji registrirane in anketne brezposelnosti (ZRSZ, b. l.; SiStat, b. l.). Vrednosti so bile pol nižje od tistih v pomurski regiji, ki so najvišje v državi. Nasprotno pa sta stopnji tveganja socialne izključenosti (14,1 %) in tveganja revščine (11,4 %) v regiji visoki (SiStat, b. l.). Znesek socialnih transferjev MDDSZ na 100.000 prebivalcev je znašal 46 mio evrov, kar je najmanj od vseh regij (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Delež gospodinjstev, ki so živela v stanovanjih v slabem stanju (s puščajočo streho, z vlažnimi stenami, temelji ali tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali tlemi), je bil v tej regiji največji, 29-odstoten. Resno materialno prikrajšanih je bilo v letu 2020 2,2 % oseb starejših od 15 let, kar je za 3,6 odstotne točke manj kot v koroški regiji, kjer je bil delež največji. Splošno zadovoljstvo z življenjem so prebivalci goriške regije ocenili v povprečju enako kot prebivalci gorenjske regije in regije jugovzhodna Slovenija, tj. z najboljšo oceno, z oceno 7,6 od 10 (Inglič in Stare, 2020). Goriška regija je za koroško regijo druga z najnižjo produktivno energijo v Sloveniji (Brečko, 2019, str. 24).

V goriški regiji je bilo konec leta 2019 na 100.000 prebivalcev 281,3 zdravnikov, kar regijo umešča na peto mesto med regijam po deležu zdravnikov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Po odsotnosti zaposlenih z dela zaradi zdravstveno upravičenih razlogov je goriška na drugem mestu po

najmanjši povprečni količini dni bolniške odsotnosti (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Regija je imela istega leta povprečno število poškodb pri delu (16,0 na 1000 prebivalcev, povprečje 15,2), žal pa sta bili dve tudi smrtni (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Goriška ima med regijami najnižjo stopnjo sladkornih bolnikov, po stopnji umrljivosti zaradi bolezni obtočil pa je pod slovenskim povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11 in Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13). Incidenčna stopnja raka na 100.000 prebivalcev je pri moških na tretjem mestu v državi, medtem ko je pri ženskah vrednost pod povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). V letu 2016 je bila v goriški regiji zabeležena najnižja stopnja debelosti (13,6 %) v državi in največji delež normalne hranjenosti prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. g, str. 6). Poraba antidepresivov v regiji je bila v istem letu na drugem mestu v državi. Tako kot v koroški regiji je bilo predpisanih 69 dnevnih odmerkov antidepresivov na 1000 prebivalcev (Regije v številkah, 2018, str. 9). Povprečna stopnja umrljivosti med leti 2015 in 2019 je tretja najvišja v državi (11 na 1000 prebivalcev). V času pandemije se je stopnja umrljivosti najmanj povečala v tej regiji. Stopnja umrljivosti za leto 2020 je bila v mejah slovenskega povprečja (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 7: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v goriški regiji

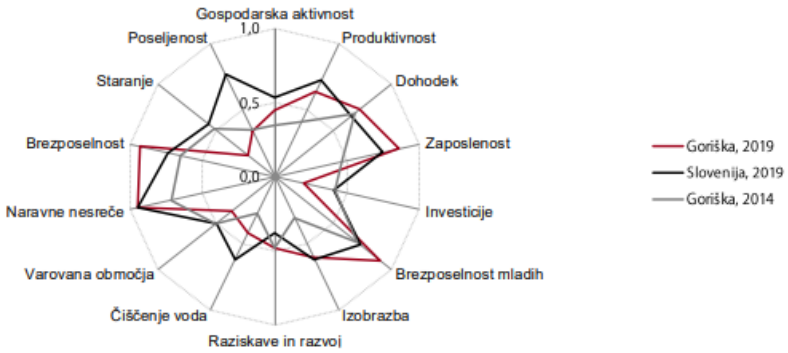

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 9, slika 7).

Goriška regija je regija velikih odmikov in kontradiktornosti. Tako ima podpovprečno izobrazbeno strukturo, a največ študentov na 1000 prebivalcev, nizko stopnjo brezposelnosti in nizko vrednost socialnih transferjev, a visoko stopnjo tveganja socialne izključenosti in revščine, ljudje so najmanj odsotni od dela zaradi zdravstveno upravičenih razlogov in malo je kroničnih obolenj, a smrtnost je visoka in – to je najbolj presenetljivo – prebivalci goriške regije so v povprečju najbolj zadovoljni z življenjem, a hkrati drugi v državi po rabi antidepresivov. Regija je na mnogih področjih primerljiva z gorenjsko (višina bruto domačega proizvoda, delež kmetijskega zemljišča itn.), so pa tudi področja, kjer je med najslabšimi regijami.

Obalno-kraška regija

Indeks razvojne ogroženosti v obalno-kraški regiji nekoliko presega slovensko povprečje. Pozitiven je predvsem kazalnik razvitosti, brezposelnost je majhna, delež prečiščenih odpadnih voda visok in relativno nizka ogroženost zaradi naravnih nesreč. Obalno-kraška regija je edina poleg osrednjeslovenske z nadpovprečnim bruto domačim proizvodom na prebivalca. Za slovenskim povprečjem pa zaostaja na področju investicij v osnovna sredstva in ter vlaganj v raziskave in razvoj ter ima enega najvišjih indeksov staranja prebivalstva (Pečar, 2019, str. 6).

Obalno-kraška regija ima s svojo obmorsko lego edina izhod na morje. Po površini je ena manjših statističnih regij, saj obsega 1043 kvadratnih kilometrov oziroma 5,1% celotne površine Slovenije (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Ankaran, Divača, Hrpelje – Kozina, Izola, Komen, Koper, Piran in Sežana predstavljajo osem občin, ki so umeščene v obalno-kraško regijo. Polovica občin je na Krasu, pol pa na Obali. Vse obalne občine in Sežana so urbane občine z naraščajočim številom prebivalstva. Prebivalstvo upada samo v komenski občini, ki pa ima ruralno poselitev. Območje z rastočim številom prebivalstva skupaj zajema 90 % površine regije, 97 % njenega prebivalstva in 88 % naselij (nared idr. 2019, str. 108). Koper je največje izmed 294 naselij v regiji (Regije v številkah, 2018, str. 44). V njem prebiva 22 % populacije obalno-kraške regije. V letu 2019 je v obalno-kraški regiji živelo 115.613 oseb oziroma 6 % slovenskega prebivalstva, podobno kot v goriški in pomurski statistični regiji. Moških je 57.181, žensk pa 1.251 več. Gostota naseljenosti znaša 110,8 prebivalca na kvadratni kilometer, to je zelo blizu slovenskega povprečja. Skupni prirast na 1000 prebivalcev je bil 7,6, kar je le nekoliko nad slovenskim povprečjem (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Število živorojenih otrok na 1000 prebivalcev je bilo v 2019 v obalno-kraški regiji (in poleg nje še v zasavski) najnižje na ravni regij (8,0). Naravni prirast je bil negativen (–1,4), skupni selitveni prirast, ki je bil sicer v vseh regijah pozitiven, pa je bil tukaj eden najvišjih (9,0). Regija je izstopala še po najvišjem deležu tujih državljanov med prebivalci (11,9 %) in po najvišjem številu priseljenih iz tujine na 1000 prebivalcev (19). Obalno-kraška regija ima italijansko narodnostno manjšino, ki je leta 2002 predstavljala 2 % prebivalstva. Poleg tega so tu bili prisotni še Hrvati, Srbi in Bošnjaki (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Po podatkih iz leta 2013 je za pomursko druga regija z najmanjšim deležem tujcev iz držav na območju bivše Jugoslavije ter druga po največjem odstotku tujcev, ki prihajajo iz držav članic Evropske unije in drugih držav sveta (prva je bila zopet pomurska regija; Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

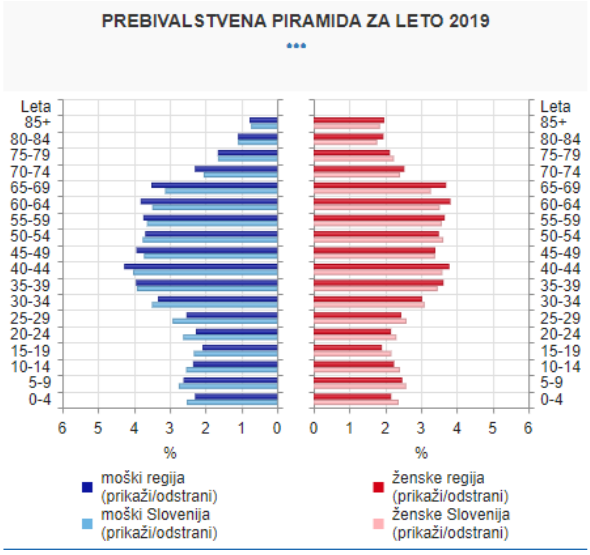

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost prebivalcev je bila 44,7 leta, tretja najvišja na ravni regij. Neugodna starostna struktura se kaže v velikem deležu starejših in majhnem mlajših prebivalcev v regiji. Po visokem deležu prebivalcev starejših od 65 let je regija na tretjem mestu v državi, medtem ko je pri mlajših od 15 let zopet tretja vendar tokrat po nizkem deležu (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Povprečna starost žensk ob rojstvu prvega otroka je bila tukaj najvišja, in sicer 30,5 leta (ali za 0,9 leta višja od povprečja v celi Sloveniji). Izobrazbena struktura je v regiji pozitivna. Obalno-kraška regija je med tremi regijami (gorenjska in osrednjeslovenska), kjer so prebivalci po doseženi izobrazbi nad slovenskim povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). To pomeni, da je delež osnovnošolsko ali manj izobraženih pod povprečjem v korist srednješolsko in bolj izobraženih. Po deležu prebivalcev (25–64 let) z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (24,3 %) se je ta regija v 2019 uvrstila na tretje mesto, po številu dijakov na 1000 prebivalcev (30), po številu študentov na 1000 prebivalcev (28) pa na zadnje mesto (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). V obalno-kraški regiji je 24 osnovnih šol, 10 srednjih, 3 višje ter 8 visokih šol in fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača je tukaj v 2019 znašala 1114 evrov (kar je bilo približno 20 evrov manj od slovenskega povprečja). Bruto domači proizvod na prebivalca je bil v 2019 v tej regiji tretji najvišji; znašal je 22.894 evrov. Tukaj je v 2019 delovalo 14.556 podjetij; vsako je zaposlovalo povprečno 3,2 osebe, kar je bilo najmanj v primerjavi z zaposlenostjo v podjetjih v drugih slovenskih regijah (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Po podatkih iz leta 2019 v obalno-kraški regiji bolj kot v kateri koli drugi regiji glede na bruto dodano vrednost po dejavnostih prevladujejo storitvene dejavnosti z 79,1 %. Industrija predstavlja 19,5 %, kmetijska dejavnosti pa 1,5 % bruto dodane vrednosti v regiji (SiStat, b. l.). Po deležu kmetijskih zemljišč je obalno-kraška regija na ravni regij na drugem mestu (skupaj s podravsko), saj je 70 % površine namenjene za kmetijsko izrabo, vendar pa je v resnici v uporabi le 3,1 % teh zemljišč (Regije v številkah, 2018, str. 16, 24–25). Raba kmetijskih zemljišč se je v obdobju med 2010 in 2016 povečala za 1457 ha, 64 več je tudi kmetijskih gospodarstev v tej regiji (leta 2016 3124 kmetijskih gospodarstev; SiStat, b. l.). Po povprečni površini so gospodarstva v obalno-kraški regiji med najmanjšimi v Sloveniji (Regije v številkah 2014, str. 36). V letu 2018 je bila vrednost investicij v osnovna sredstva dobrih 200 evrov nižja od povprečja celotne Slovenije (Statøpis 2020, str. 36–37).

Indeks delovne aktivnosti je bil za obalno-kraško regijo 98,1, in sicer drugi najvišji med regijami (najvišji v osrednjeslovenski regiji 127,9). Na delo v drugo regijo je v letu 2019 odhajalo 19,1 % prebivalcev te regije (STAGE, b. l.). Stopnja delovne aktivnosti je bila v 2019 v obalno-kraški regiji 66,9-odstotna (ali za 0,9-odstotne točke višja od povprečja v celi Sloveniji). Število zaposlenih glede na delovno mesto v regiji je bilo 42.908 oseb (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Med pandemijo se je ravno v tej regiji stopnja brezposelnosti najbolj zvišala (registrirane in anketne). Stopnja registrirane brezposelnosti iz leta 2019 se je povečala za 1,7 odstotne točke in je tako leta 2020 znašala 8,9 % (ZRSZ, b. l.). Stopnja anketne brezposelnosti za leto 2020 je 6,2 % (SiStat, b. l.). Stopnji tveganja socialne izključenosti in tveganja revščine sta se iz leta 2019 tudi drastično povečali, tako da je regija, ki je bila sicer med regijami z nizkimi vrednostmi, pristala na tretjem oziroma četrtem mestu (SiStat, b. l.). Znesek socialnih transferjev v letu 2020 je bil med regijami tretji najnižji po vrednosti na 100.000 prebivalcev (manj dobili le goriška in gorenjska; MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). V letu 2020 je bilo v obalno-kraški regiji 4 % oseb starejših od 15 let, ki so bili resno materialno prikrajšani, kar regijo uvršča med bolj materialno prikrajšano. Kljub temu je bila samoocena zadovoljstva z življenjem tod visoka. Prebivalci obalno-kraške regije so bili enako zadovoljni kot tisti iz osrednjeslovenske regije (7,5 od 10). To kaže, da na oceno ne vplivajo samo finančni in materialni vidiki, temveč tudi zdravje, socialno življenje, prosti čas ipd. (Inglič in Stare, 2020) Obalno-kraška regija je ena izmed treh statističnih regij, ki imajo najvišjo produktivno energijo (Brečko, 2019, str. 24).

V obalno-kraški regiji je bilo konec leta 2019 na 100.000 prebivalcev 324,4 zdravnikov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Po številu zdravnikov na 100.000 prebivalcev je regija na tretjem mestu med regijami in vrednost je skoraj enaka povprečni vrednosti, ki velja za celotno Slovenijo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni v obalno-kraški regiji so bili tekom leta 2019 z dela bolniško odsotni manj dni kot velja povprečje celotne Slovenije (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Tukaj je v letu 2019 bilo tudi najmanj poškodb pri delu na 1000 zaposlenih, žal pa je bila ena smrtna (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). V regiji je nizka stopnja umrljivost zaradi bolezni obtočil (tretja najnižja v Sloveniji; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13) in nizka stopnja prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni (druga najnižja in ne narašča; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Obalno-kraška regija ima najnižjo incidenčno stopnjo raka pri moških v Sloveniji, pri ženskah je druga najnižja, imajo pa ženske v regiji največ raka na dojki v primerjavi z drugimi regijami (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Obalno-kraška regija je imela v letu 2019 drugo najnižjo stopnjo umrljivosti v Sloveniji (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 11), povprečje let 2015 do 2019 pa je bilo primerljivo z goriško. V času pandemije je umrljivost bolj narasla kot v goriški regiji in je s podatki za leto 2020 oblano-kraška regija na tretjem mestu po najvišji stopnji umrljivosti (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 5: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v obalno-kraški regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 7, slika 5).

Čeprav tudi obalno-kraško regijo pesti staranje prebivalstva, jo iz zagate rešuje priseljevanje v regijo iz drugih statističnih regij Slovenije in iz tujine. Ta problematika je dobro vidna v tem, da ima regija dobro izobrazbeno strukturo, obenem pa najmanjše število dijakov in študentov na 1000 prebivalcev. Regija ima visok indeks delovne aktivnosti in visok bruto domači proizvod, malo pa je vlaganj v razvoj in raziskovanje ter v osnovna sredstva. Prebivalci so na splošno dobrega zdravja in ocene tega, kako so zadovoljni z življenjem, so visoke.

Osrednjeslovenska regija

Osrednjeslovenska regija je naša najbolj razvita regija. Za večino kazalnikov, ki so upoštevani pri indeksu razvojne ogroženosti, ima najboljše vrednosti. V tej regiji je osredotočena slovenska gospodarska aktivnost in kar tretjina delovnih mest v državi. Regija izstopa po dobri izobrazbeni strukturi prebivalstva (Pečar, 2019, str. 4).

Osrednjo lego v Republiki Sloveniji ima osrednjeslovenska regija, ki se razteza v velikosti 2334 kvadratnih kilometrov, to je 11,5 % površine slovenskega ozemlja (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.; Nared idr., 2019, str. 94). Po površini naša druga največja statistična regija združuje 25 občin, in sicer občino Borovnica, Brezovica, Dobrepolje, Dobrova - Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Domžale, Grosuplje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Kamnik, Komenda, Ljubljana, Log – Dragomer, Logatec, Lukovica, Medvode, Mengeš, Moravče, Škofljica, Šmartno pri Litiji, Trzin, Velike Lašče, Vodice in Vrhnika. Za vse občine je značilno naraščanje števila prebivalcev. Statistična regija vključuje 10 urbanih občin vključno z Ljubljano in 15 podeželskih občin, ki so v neposredni soseščini z mestnimi in zaposlitvenimi središči regije. Urbano območje je leta 2018 zajemalo 60 % površine, 83 % prebivalstva in dobro polovico naselij v regiji (Nared idr., 2019, str. 94). Vseh naselji v regiji je 921, od tega več kot polovica prebivalcev živi v največjem naselju regije, Ljubljani (Regije v številkah, 2018, str. 36). Po gostoti prebivalcev je regija najgosteje naseljena, leta 2019 je namreč v njej živela približno četrtina prebivalcev Slovenije (26 %), in sicer 552.221 oseb (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Razlika med številom moških in številom žensk je bila v tej regiji največja. Moških je bilo 270.293, žensk pa skoraj 7000 več (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). V osrednjeslovenski regiji živi 236,6 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar je več kot še enkrat toliko kot znaša povprečna gostota prebivalstva za Slovenijo (103,1 prebivalcev na kvadratni kilometer; Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Leta 2019 je imela osrednjeslovenska regija 1,3 (na 1000 prebivalcev) pozitivnega naravnega prirasta. Poleg nje sta imeli naravni prirast pozitiven samo še gorenjska regija in regija jugovzhodna Slovenija, vendar je bil med vsemi regijami osrednjeslovenski največji (enkrat večji). Skupni prirast je znašal 11,0 (na 1000 prebivalcev). Delež tujih državljanov med prebivalci osrednjeslovenske regije je bil 8,3 % in je drugi največji v Sloveniji (največji v obalno-kraški regiji; STAGE, b. l.). V osrednjeslovenski regiji so prisotni pripadniki obeh narodnostnih manjšin (po podatkih iz leta 2002 je bilo 0,05 % Madžarov in 0,03% Italijanov) ter romske skupnosti (0,05 %; Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Veliko je še bilo Srbov, Hrvatov, Bošnjakov ter Albancev, Makedoncev in Črnogorcev. Delež tujcev iz držav na območju bivše Jugoslavije in drugih držav sveta z izjemo Evropske unije je bil leta 2013 v regiji nekoliko večji od državnega povprečja, medtem ko je bil delež državljanov članic Evropske unije pod tem povprečjem (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

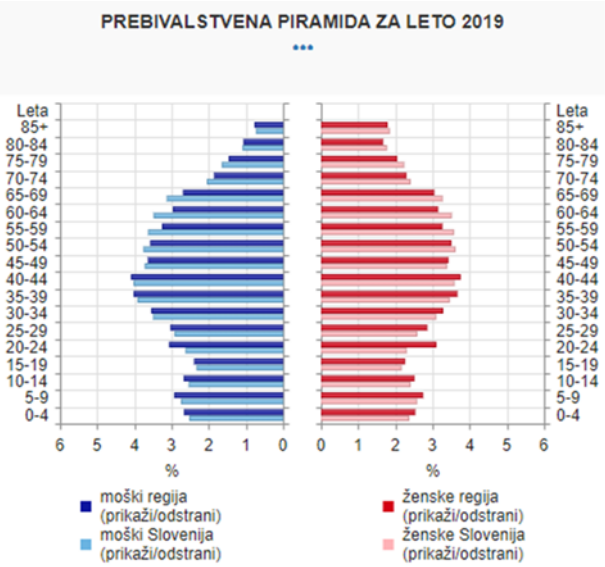

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Starostna sestava prebivalstva je bila v tej regiji ugodna. Povprečna starost prebivalcev leta 2019 je bila tukaj 42,0 leta, kar je med regijami najnižja (državno povprečje 43,4 leta). Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je bil v primerjavi z drugimi regijami tukaj najnižji (18,5 %), delež prebivalcev, starih 0–14 let, pa je bil drugi najvišji (16,0 %; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Ugodna je bila tudi izobrazbena sestava prebivalstva: skoraj tretjina prebivalcev (25–64 let) je imela dokončano višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). V državi je osrednjeslovenska regija tista z najmanjšim deležem prebivalstva z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo (18,9%), najmanj ima tudi srednješolsko izobraženih (49,8%; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Osrednjeslovenska regija ima 94 osnovnih šol, 47 srednjih, 19 višjih ter 46 visokih šol in fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača zaposlenih v tej regiji je bila v 2019 na ravni regij najvišja; znašala je 1231 evrov in je bila za 8,6 % višja od letnega povprečja mesečnih plač v celotni Sloveniji. Ta regija je ustvarila več kot 37 % nacionalnega bruto domačega proizvoda; bruto domači proizvod na prebivalca te regije je znašal več kot 32.600 evrov. V osrednjeslovenski regiji je delovalo tudi največ podjetij (v letu 2019 69.663 podjetij, kar je tretjina vseh v Sloveniji), njihov prihodek pa je znašal skoraj polovico državnega prihodka podjetij (SiStat, b. l.). Razdeljenost bruto dodane vrednosti po dejavnostih je v osrednjeslovenski regiji primerljiva z razdeljenostjo v obalno-kraški. Obe izstopata po visokem deležu storitvenih dejavnosti (Industrija prispeva od vseh dejavnosti v regiji 21,9 % bruto dodane vrednosti, kmetijska dejavnost pa zgolj 0,7 %, SiStat, b. l.). Glede na delež kmetijskih zemljišč v uporabi sodi osrednjeslovenska regija poleg savinjske, podravske in pomurske med regije z najintenzivnejšo obdelavo – sodeč po podatkih iz leta 2016 – saj je v uporabi 12,4 % kmetijskih zemljišč (Regije v številkah, 2014, str. 24–25). V obdobju med letom 2010 in 2016 se je v Sloveniji na splošno povečala uporaba kmetijskih zemljišč, vendar gre v osrednjeslovenski regiji uporaba proti splošnemu trendu. V omenjenem obdobju se je uporaba kmetijskih zemljišč v regiji zmanjšala za 3361 ha, kar je po površini druga največja vrednost med regijami (najbolj se je zmanjšala uporaba v savinjski regiji). Število kmetijskih gospodarstev se je v omenjenem obdobju tudi zmanjšalo, in sicer za 1052 kmetijski gospodarstvi. Tako je bilo leta 2016 v regiji 7621 kmetijskih gospodarstev (SiStat, b. l.). Vrednost investicij v osnovna sredstva je bila v letu 2018 najvišja v osrednjeslovenski statistični regiji, in sicer je znašala 4692 evrov na prebivalca, kar je enkrat več od slovenskega povprečja (Statøpis, 2020, str. 36-37).

Po indeksu delovne migracije (127,9) je osrednjeslovenska statistična regija izrazito delovna regija. Število delovno aktivnih prebivalcev, zaposlenih v njej, je namreč precej višje od števila delovno aktivnih prebivalcev, ki v tej regiji prebivajo. Osrednjeslovenska regija je torej z zaposlitvenega vidika zelo pomembna tudi za prebivalce drugih regij. Kljub temu dela zunaj regije 9,8 % prebivalcev (STAGE, b. l.). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji znaša 286.348 in obsega dobro tretjino celotnega števila zaposlenih v Sloveniji (801.909). Stopnja delovne aktivnosti je za skoraj 2 % višja od državnega povprečja in znaša 67,9 % (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Regija je bila leta 2020 na četrtem mestu po najnižji stopnji anketne (4,3 %) in registrirane brezposelnosti (7,8 %). Stopnja registrirane brezposelnosti se je na ravni celotne Slovenije po padcu za pol odstotne točke v letu 2019 dvignila povprečno za eno odstotno točko v letu 2020. V osrednjeslovenski regije se je povečala za 0,8 %, kar je za pomursko regijo najmanjši porast stopnje brezposelnosti v Sloveniji (ZRSZ, b. l.; SiStat, b. l.). Po stopnji tveganja revščine (9,8 %) in socialne izključenosti (11,9 %) je regija četrta z najmanjšim odstotkom v letu 2020 (SiStat, b. l.). Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v letu 2020 namenilo 52 mio evrov na 100.000 prebivalcev socialnih transferjev (MDDSZ, 2021, str. 7, Slika 2b). Znesek na prebivalca je enak kot v primorsko-notranjski regiji, kjer pa je stopnja tveganja revščine za 2,7 odstotne točke višja. Resno materialno prikrajšanih oseb (med osebami, starimi 16 ali več let) je bilo v letu 2020 2,1 % oseb v regiji. Svoje zadovoljstvo z življenjem so prebivalci v osrednjeslovenski regiji ocenili, tako kot v obalno-kraški regiji, z drugo najboljšo oceno (7,5 od 10; Inglič in Stare, 2020).

Število zdravnikov, zaposlenih v zdravstvu, na 100.000 prebivalcev je bilo konec leta 2019 najvišje v osrednjeslovenski statistični regiji, kjer znaša 463,0 (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni v osrednjeslovenski regiji so bili najmanj odsotni z dela zaradi bolezni v letu 2019. V povprečju je tukaj bolniški stalež trajal 15 dni na osebo, kar je več kot dva dni manj od slovenskega povprečja in deset dni manj od povprečja v koroški regiji, ki je beležila največ odsotnosti (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Poškodb pri delu je bilo na 1.000 zaposlenih 14 (slovensko povprečje 15,2), so bile pa tudi štiri smrtne poškodbe. Kljub temu, je število smrtnih poškodb pri delu na 100.000 zaposlenih nižje od večine regij, ki so imele smrtne primere (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Starostna standardna stopnja umrljivosti zaradi bolezni obtočil na 100.000 prebivalcev je v tej regiji med najnižjimi, še posebej velja za ženske (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13). Starostno standardizirana incidenčna stopnja raka je blizu slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12) in tudi stopnja prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni je med najnižjimi v državi (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Za goriško je ta regija druga po deležu normalno hranjenega prebivalstva (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. g, str. 6). Poraba antidepresivov je bila v letu 2019 tukaj najmanjša (Regije v številkah, 2018, str. 9). Stopnja umrljivosti je bila leta 2019 najnižja v osrednjeslovenski regiji, kjer je znašala 8,3 na 1.000 prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 11). Če primerjamo povprečje stopenj umrljivosti med 2015 in 2019 s tistim iz 2020, vidimo da se je v času epidemije covida-19 tukaj stopnja umrljivosti kot tretji regiji najmanj povečala (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 2: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v osrednjeslovenski regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 14, slika 2).

Na podlagi navedenih podatkov lahko sklenemo, da osrednjeslovenska regija ni osrednja le po geografski legi in imenu, temveč je v njej zgoščen tudi velik del gospodarske dejavnosti. Poleg tega da ima regija dobro razvito infrastrukturo, se vanjo priseljujejo prebivalci drugih statističnih regij, predvsem bolj izobraženi, to pa še povečuje njeno prednost pred drugimi regijami.

Vzhodna kohezijska regija

Regija jugovzhodna Slovenija

Regija jugovzhodna Slovenija sodi med tri najbolj razvite slovenske regije predvsem zaradi uspešnega gospodarskega razvoja (izvozno usmerjeno gospodarstvo s poudarkom na farmacevtski in avtomobilski industriji). Stopnja registrirane brezposelnosti se znižuje, vendar je še veliko mladih brez dela. Regija izstopa po največjem vlaganju v raziskovalno in razvojno dejavnost ter najnižjem indeksu staranja (Pečar, 2019, str. 5).

Regija jugovzhodna Slovenija je po površini naša največja regija, saj obsega 2675 kvadratnih kilometrov, tj. 13,1 % površine države, in je približno šestkrat večja od zasavske regije, naše po površini najmanjše regije (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Občin v tej regiji je 21 in so naslednje: Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mokronog – Trebelno, Novo mesto, Osilnica, Ribnica, Semič, Sodražica, Straža, Šentjernej, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice, Trebnje in Žužemberk. Po številu občin je največje območje podeželske poselitve z naraščajočim številom prebivalstva, ki se nahajajo na območju upravnih enot Novo mesto in Trebnje. Poleg tega število prebivalcev narašča tudi na urbanem območju Ribnice. Področje z rastočim številom prebivalstva vključuje slabo polovico površine statistične regije in dve tretjini njenega prebivalstva. Prebivalstvo upada na ribniško-kočevskem območju in v Beli krajini (Nared idr., 2019, str. 90). Regija ima 1052 naselij in 16 % ljudi živi v največjem naselju v regiji, Novem mestu (Regije v številkah, 2018, str. 34). Leta 2019 je v regiji jugovzhodna Slovenija živelo 144.688 oseb ali 7 % vseh prebivalcev Slovenije. V regiji prevladuje moško prebivalstvo, teh je kar 1608 več kot žensk. Po gostoti naseljenosti je bila tretja najnižja med regijami s povprečno 54 prebivalci na kvadratni kilometer (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Skupni prirast na 1000 prebivalcev je bil leta 2019 9,2, tj. tretji največji med regijami (za osrednjeslovensko in gorenjsko). Regija jugovzhodna Slovenija je bila leta 2019 ena od treh, v katerih je bil naravni prirast pozitiven (0,7 na 1000 prebivalcev). Preostali dve s pozitivnim naravnim prirastom sta bili že omenjeni osrednjeslovenska in gorenjska regija. Delež tujih državljanov je bil v letu 2019 četrti najnižji med slovenskimi regijami in je znašal 5,4 % (STAGE, b. l.). V regiji jugovzhodna Slovenija in pomurski regiji živi prevladujoči del romske skupnosti v Sloveniji, popis prebivalstva v letu 2002 je zabeležil 1074 pripadnikov te skupnosti. Od tujih narodnosti tu prevladujejo Hrvati in Srbi (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Delež tujcev iz držav na območju nekdanje Jugoslavije je drugi največji v celotni Sloveniji (za zasavsko regijo), posledično sta deleža tujcev iz držav članic Evropske unije in drugih držav manjša, a za razliko od drugih regij, z izjemo osrednjeslovenske in savinjske regije, v ravnovesju (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

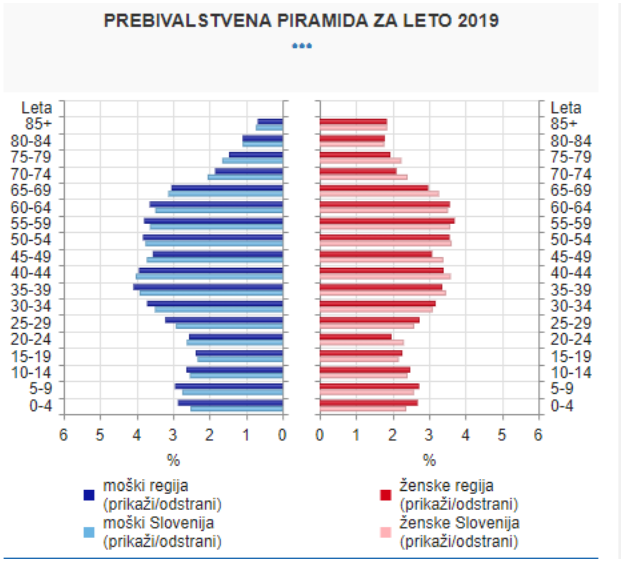

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Starostna sestava tukajšnjega prebivalstva je bila ugodna. Povprečna starost prebivalstva je 42,5 leta in je za osrednjeslovensko regijo druga najmlajša regija v Sloveniji. Delež 0–14 let starih prebivalcev je bil tukaj najvišji (16,2 %), delež starejših od 65 let pa drugi najmanjši (18,6 %; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). V 2019 se je v jugovzhodni Sloveniji rodilo 11 otrok na 1000 prebivalcev. Povprečna starost žensk ob rojstvu prvega otroka je bila v jugovzhodni Sloveniji na ravni regij druga najnižja (28,6 leta); nižja je bila le še v koroški statistični regiji. Po podatkih iz leta 2015 je regija izstopala po največjem deležu družin z vsaj 5 otroki (0,5 %; Regije v številkah, 2016, str.7). Izobrazbena sestava prebivalstva regije jugovzhodna Slovenija je bila manj ugodna. 26,4 % prebivalcev te regije je imelo namreč končano le največ osnovnošolsko izobrazbo, kar regijo umešča na drugo mesto po največjem deležu nizke izobrazbe. Delež srednješolsko izobraženih je bil blizu državnemu povprečju, medtem ko je bilo višje izobraženih za tri odstotne točke manj kot povprečno v celotni Sloveniji (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V regiji je 36 osnovnih, 12 srednjih in 3 visoke šole (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.). Tako kot v pomurski, zasavski in primorsko-notranjski regiji tukaj ni visokih šol in fakultet, kljub temu da ima regija jugovzhodna Slovenija od vseh regij najvišji delež mladega prebivalstva.

Povprečna mesečna neto plača za leto 2019 je v tej regiji znašala 1149 evrov in je bila samo še v osrednjeslovenski regiji višja od slovenskega povprečja (v tej za 1,4 %, v osrednjeslovenski pa za 8,6 %). Bruto domači proizvod na prebivalca je bil v regiji jugovzhodna Slovenija drugi najvišji regionalni bruto domači proizvod v Sloveniji; znašal je 23.096 evrov (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Sicer pa je bruto domači proizvod te regije obsegal 7 % bruto domačega proizvoda Slovenije. Največji delež bruto dodane vrednosti v njej je ustvarila industrija (54 %), ki samo v tej regiji presega polovico celotne bruto dodane vrednosti v regiji. Delež bruto dodane vrednosti v storitveni dejavnosti je najmanjši med regijami in se od leta 2016 stalno zmanjšuje. Odstotek bruto dodane vrednosti v kmetijskih dejavnostih je enak kot v posavski regiji, in sicer 4,4 % (SiStat, b. l.). V regiji je bilo leta 2016 v uporabi 10,2 % kmetijskih zemljišč (Regije v številkah, 2018, str. 24 –25). Uporaba le-teh se je v obdobju od leta 2010 do 2016 zmanjšala za 361 ha, medtem ko se je v istem obdobju povečalo število kmetijskih gospodarstev za 62 (v letu 2016 8141 kmetijskih gospodarstev; SiStat, b. l.). Regija jugovzhodna Slovenija je kot druga regija (za osrednjeslovensko) največ investirala v osnovna sredstva leta 2018. Vrednost investicij je bila za 1000 evrov na prebivalca nižja od vrednosti v osrednjeslovenski regiji, za ravno toliko pa tudi višja od slovenskega povprečja (Satatøpis, 2020, str. 36-37).

Indeks delovne migracije je 91,0 in je enak kot v pomurski regiji. V primerjavi s to pa je delež prebivalstva, ki odhaja na delo v drugo regijo, v regiji jugovzhodna Slovenija večji za 5 odstotnih točk in znaša 24,6 % (primerljivo z gorenjsko regijo). Stopnja delovne aktivnosti je bila leta 2019 v jugovzhodni Sloveniji 68,5-odstotna, tretja najvišja na ravni regij. Stopnji delovne aktivnosti med spoloma sta se razlikovali za 10,5 odstotne točke, to je bila druga največja razlika (stopnja delovne aktivnosti med moškimi je bila namreč 73,5-odstotna, med ženskami 63,0-odstotna). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je bilo 52.404 (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Stopnja registrirane brezposelnosti je leta 2020 znašala 8,2 %, to je 0,5 odstotne točke manj od slovenskega povprečja (ZRSZ, b. l.). Stopnja anketirane brezposelnosti je bila poleg goriške najnižja med regijami (SiStat, b. l.). Po stopnji tveganja socialne izključenosti in tveganja revščine je bila regija leta 2020 na tretjem mestu med regijami z najmanjšim tveganjem (SiStat, b. l.). Tudi po deležu resno materialno prikrajšanih oseb je na tretjem mestu regij z najmanjšim odstotkom (Inglič in Stare, 2020). Znesek socialnih transferjev MDDSZ na 100.000 prebivalcev je bil v letu 2020 tretji najvišji v državi (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Samoocena zadovoljstva z življenjem je tukaj med najvišja, kot v gorenjski, in goriški regiji znaša 7,6 od 10 (Inglič in Stare, 2020). Regija jugovzhodna Slovenija je leta 2019 izstopala po najvišjem številu obsojenih oseb (polnoletnih in mladoletnih) na 1000 prebivalcev (4,3) in je ena izmed treh statističnih regij, ki imajo najvišjo produktivno energijo (Brečko, 2019, str. 24).

V regiji jugovzhodna Slovenija je na 100.000 prebivalcev bilo konec leta 2019 240,5 zdravnikov, kar regijo uvršča na četrto mesto po najmanjšem številu zdravnikov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Odsotnost dela iz zdravstvenih razlogov je bila tukaj zelo blizu državnega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Poškodb pri delu je bilo podpovprečno v letu 2019 (podobno kot v zasavski regiji; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Pri boleznih obtočil, raku in sladkorni bolezni je regija nekoliko nad povprečjem, vendar ne izstopa (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Povprečje stopenj umrljivosti med leti 2015 in 2019 je 9,9 na 1000 prebivalcev, tako kot v koroški regiji in tik pod povprečno vrednostjo celotne Slovenije. Stopnja umrljivosti za leto 2020 znaša 11,4 na 1000 prebivalcev (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 4: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v jugovzhodni Sloveniji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 6, slika 4).

Regija jugovzhodna Slovenija je najbolje razvita regija v vzhodni kohezijski regiji in največja »posebnica« med statističnimi regijami. V tej regiji bolj kot v kateri koli drugi prevladuje moška populacija. Ima največji delež številčnih družin in mater, mlajših od 20 let, velik pa je tudi znesek, ki ga dobiva iz socialnih transferjev. Kot ena izmed redkih ima pozitiven naravni prirast in ugodno starostno

sestavo. Manj ugodna je izobrazbena sestava, vendar pa regija niti nima ustrezne infrastrukture za to, če upoštevamo, da je tukaj največji delež mladih, ki so šoloobvezni, in je največja slovenska statistična regija. Regija je dobro gospodarsko razvita, predvsem zaradi industrije, ki samo v tej regiji tudi prevladuje med drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Regija jugovzhodna Slovenija veliko vlaga v raziskovanje in razvoj ter v osnovna sredstva. Kot je značilno za razvite družbe, je tudi v tej regiji največje število obsojenih oseb na 100.000 prebivalcev.

Primorsko-notranjska regija

Zadnja leta je regija izboljšala vse kazalnike indeksa razvojne ogroženosti, vendar premalo, da bi se zmanjšal njen zaostanek za drugimi regijami. Višji indeks razvojne ogroženosti, kot ga ima primorsko-notranjska regija, ima samo še pomurska. Kombinacija najmanjše gostote poselitve in staranja prebivalstva je lahko v prihodnosti ena njenih največjih razvojnih ovir. Čeprav v regiji primanjkuje delovnih mest, ima delovno aktivnost visoko nadpovprečno – tako je zaradi ugodnih prometnih povezav (Pečar, 2019, str. 13).

Primorsko-notranjska regija je po površini ena naših manjših regij, meri namreč 1456 kvadratnih kilometrov, to je 7,2 % celotne Slovenije (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Šest občin, ki jih vključuje, so občina Bloke, Cerknica, Ilirska Bistrica, Loška dolina, Pivka in Postojna. Občine z naraščanjem prebivalstva so na severu, z upadanjem pa na jugu in vzhodu statistične regije. Območje z rastočim številom prebivalstva zavzema polovico površine regije in 64 % prebivalstva, ki je skoncentrirano predvsem v urbanih občinah, tj. Cerknici in Postojni (Nared idr., 2019, str. 101). V Postojni biva 18 % prebivalstva regije, vseh naselij pa je 264 (Regije v številkah, 2018, str. 40). Po podatkih iz leta 2019 je vseh prebivalcev v regiji 52.818, kar predstavlja 2,5 % delež celotnega prebivalstva Slovenije in je tudi najnižji delež med regijami. Po spolu rahlo prevladuje moško prebivalstvo (moških 514 več kot žensk). Po gostoti prebivalstva je regija najredkeje naseljena, saj na enem kvadratnem kilometru živi povprečno 36 oseb (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Naravni prirast na 1000 prebivalcev je bil negativen (–2,1), selitveni prirast na 1000 prebivalcev pa pozitiven (7,5). Skupni prirast na 1000 prebivalcev je znašal 5,5 in je bil za 1,7 nižji od slovenskega povprečja (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Delež tujih državljanov med prebivalci je bil v letu 2019 tukaj tretji največji (6,9 %; STAGE, b. l.). Večja deleža tujih državljanov med prebivalci so imeli le v osrednjeslovenski in obalno-kraški regiji. V popisu leta 2002 je bilo tu od tujih narodnosti predvsem Srbov, Hrvatov in Bošnjakov (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Po podatkih iz leta 2013 so tujci iz držav na območju bivše Jugoslavije predstavljali 90 % tujcev v regiji. Primorsko-notranjska regija je imela najmanjši delež tujcev med regijami, ki so državljani drugih držav, tj. tistih, ki niso države članice Evropske unije ali na območju nekdanje Jugoslavije (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

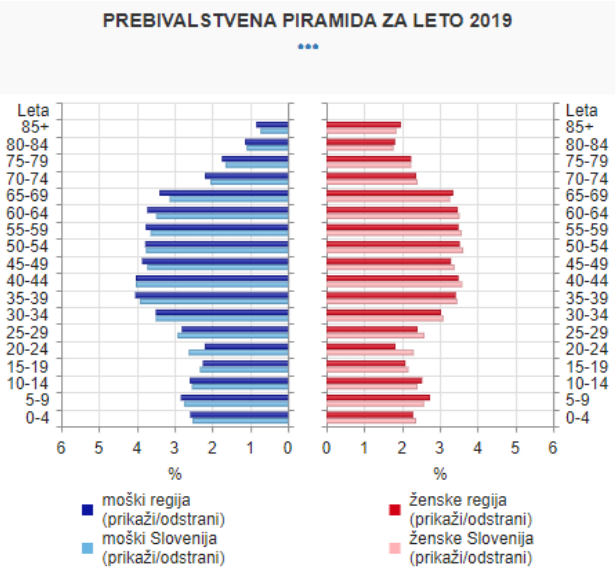

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost prebivalcev je bila 43,9 leta, kar je le nekoliko nad slovenskim povprečjem (43,4 leta). Povprečna starost umrlih je bila v tej regiji enaka kot v goriški, hkrati pa v obeh najvišja (79,4 leta). Po velikosti deleža mlajših (0-14 let) in starejših (65 let in več) prebivalcev je primorsko-notranjska na četrtem mestu med regijami, kar pomeni, da ima dokaj visok delež mlajše ampak tudi starejše populacije (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Po izobrazbeni strukturi se regija na osnovnošolskem ali nižjem nivoju umešča za dve odstotni točki nad slovensko povprečje, srednješolski nivo je enak povprečju, višješolski pa dve odstotni točki pod povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V primorsko-notranjski regij je 16 osnovnih šol, 4 srednje in eno višjo šolo (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača je bila v tej regiji v letu 2019 najnižja. Znašala je 1017 evrov, kar je bilo 117 evrov manj od povprečja v celotni Sloveniji. Regija sodi med gospodarsko šibkejše v državi. Bruto domači proizvod na prebivalca je bil drugi najnižji med regijami (16.154 evrov). K slovenskemu bruto domačemu proizvodu je ta regija prispevala 1,8 %. Po podatkih iz leta 2019 so storitvene dejavnosti prispevale 57,7 % bruto dodane vrednosti, industrija pa 35 % (SiStat, b. l.). Primorsko-notranjska je izstopala po visokem deležu bruto dodane vrednosti, ki jo v regiji predstavlja kmetijstvo (6,9 %). Primorsko-notranjska regija je izstopala po velikem deležu bruto dodane vrednosti, ki jo v regiji predstavlja kmetijstvo (6,9 %). Kljub temu je po uporabi kmetijskih zemljišč tretja z najmanjšim deležem, saj je bilo leta 2016 uporabljenih le 4,4 % vseh kmetijskih zemljišč v regiji (Regije v številkah, 2018, str. 24–25). Primorsko-notranjska je tretja med regijami, kjer se je površina kmetijskih zemljišč v uporabi med letom 2010 in 2016 najbolj zmanjšala, in sicer za 1316 ha. V tem obdobju je regija izgubila tudi 454 kmetijskih gospodarstev, tako da jih je bilo leta 2016 vseh skupaj 2427 (SiStat, b. l.). Povprečna površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je leta 2010 znašala 7,7 ha, tako kot v koroški regiji (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 36). Kar pomeni, da imata ti dve regiji po površini največja kmetijska gospodarstva v Sloveniji. V letu 2018 je vrednost investicij v osnovna sredstva znašala 2295 evrov na prebivalca, kar je 120 evrov manj od povprečja celotne Slovenije (Statøpis, 2020, str. 36–37).

Stopnja delovne aktivnosti je bila leta 2019 v tej regiji najvišja. Med delovno sposobnimi prebivalci te regije jih je bilo kar 70 % delovno aktivnih. 41 % od teh jih je delalo v drugi statistični regiji, velika večina v osrednjeslovenski. Indeks delovne migracije je bil 71,4, to je na ravni regij drugi najnižji (nižji samo še v zasavski regiji). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je bilo 14.778 (Slovenske

statistične regije in občine v številkah, b. l.). Stopnja registrirane brezposelnosti je tretja najnižja med regijami. Kriza pandemije je regijo prizadela samo toliko, da se je stopnja vrnila na vrednost iz leta 2018, tj. 7,1 % (ZRSZ, b. l.). Nasprotno pa je bila stopnja anketne brezposelnosti za leto 2020 tukaj najvišja (8 %) in primorsko-notranjska je bila edina regija, kjer je stopnja anketne brezposelnosti presegla vrednost stopnje registrirane brezposelnosti (SiStat b. l.). Glede stopnje tveganja socialne izključenosti in tveganja revščine je regija v slovenskem povprečju (SiStat, b. l.). Tako kot osrednjeslovenski regiji je MDDSZ leta 2020 primorsko-notranjski namenilo 52 mio evrov na 100.000 prebivalcev socialnih transferjev (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Resno materialno ogroženih je bilo v letu 2020 2,2 % prebivalcev starejših od 15 let, kar regijo zopet uvršča v zlato sredino. Svoje zadovoljstvo z življenjem so njeni prebivalci ocenili z oceno 7,3 (na lestvici od 1 do 10), to je enako kot v podravski in savinjski regiji, ki pa imata večji delež materialno prikrajšanih (Inglič in Stare, 2020).

Število zdravnikov na 100.000 prebivalcev je bilo konec leta 2019 najnižje v primorsko-notranjski regiji. Na 100.000 prebivalcev je regija imela le 136,3 zdravnika, kar je zgolj tretjina zdravnikov, ki jih na 100.000 prebivalcev ima osrednjeslovenska regija (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni v tej regiji so bili v letu 2019 odsotni z dela zaradi zdravstveno upravičenih razlogov dva dni več, kot je bilo povprečje celotne Slovenije (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Poškodb pri delu od števila na 1000 zaposlenih je bilo za eno manj od slovenskega povprečja, vendar je regija po številu smrtnih poškodb pri delu na 100.000 s precejšnjim naskokom zasedla prvo mesto med regijami v letu 2019 (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Primorsko-notranjska ima pod slovenskim povprečjem stopnjo umrljivosti zaradi bolezni obtočil in stopnjo sladkorne bolezni (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Tudi incidenčna stopnja raka je pri ženskah najnižja v državi, moški pa v primerjavi z drugimi regijami tu največ zbolevajo za rakom na prostati (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Primorsko-notranjska ima po podatkih iz leta 2016 največji delež bivših kadilcev (35 %), ki je za kar deset odstotnih točk višji od slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. h, str. 7). Povprečje stopenj umrljivosti na 1000 prebivalcev med leti 2015 in 2019 za primorsko-notranjsko regijo je najnižje med regijami in tudi stopnja umrljivosti za leto 2020 je najnižja tukaj. Primorsko-notranjska je ena izmed treh regij (še goriška in osrednjeslovenska), ki se jim je stopnja umrljivosti med pandemijo najmanj povečala (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 12: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v primorsko-notranjski regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 14, slika 12).

Primorsko-notranjska regija ima najmanjši delež ljudi, starih od 14 do 65 let, v Sloveniji. Gospodarsko je šibkejša regija, saj velik delež v gospodarstvu predstavlja kmetijstvo, ki pa se v zadnjem obdobju zelo zmanjšuje. Problematiko pomanjkanja delovnih mest v regiji rešuje visoka delovna mobilnost, tako je v regiji visoka delovna aktivnost in malo brezposelnosti. Regija izstopa tudi po majhnem številu zdravnikov na 100.000 prebivalcev in najnižji umrljivosti v Sloveniji.

Zasavska regija

Zasavska regija ima za tretjino slabši indeks razvojne ogroženosti od slovenskega povprečja in spada med štiri najslabše regije. Slovensko povprečje dosega samo pri kazalniku varovanih območij, čiščenja odpadnih voda in poseljenosti (Pečar, 2019, str. 11).

Zasavska statistična regija je po površini naša najmanjša regija. Meri samo 485 kvadratnih kilometrov, to je 2,4 % celotne Slovenije (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Od jugovzhodne Slovenije, po površini največje, je več kot petkrat manjša. Obsega štiri občine, in sicer občino Hrastnik, Litija, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Vse občine sodijo v urbano območje, samo v Litiji pa narašča število prebivalcev. Občina Litija je 1. 1. 2015 prešla iz osrednjeslovenske regije v zasavsko in gostota poselitve v njej je več kot pol manjša od tiste v primarnih občinah zasavske regije (Nared idr., 2019, str. 83). Vseh naselij je 222, v Trbovljah pa je zgoščena kar četrtina vseh prebivalcev regije (Regije v številkah, 2018, str. 30). Leta 2019 je bilo v tej regiji 57.059 prebivalcev, to pomeni malo manj kot 3 % celotnega prebivalstva Slovenije. V regiji prevladuje žensko prebivalstvo (619 več žensk kot moških). S 118 prebivalci na kvadratni kilometer je tretja najgosteje naseljena regija (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Skupni prirast prebivalstva je bil enak kot v posavski regiji (3,5) in za pomursko ter koroško tretji najnižji v državi. V letu 2019 je bil delež tujih državljanov med prebivalci v primerjavi z drugimi regijami tretji najnižji (4,7 %; STAGE, b. l.). Kar 95,7 % vseh tujcev v regiji je bilo leta 2013 državljanov držav na območju nekdanje Jugoslavije, kar je najvišja vrednost, če jo primerjamo z drugimi regijami (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11). Po podatkih iz leta 2002 je bilo med tujimi narodnostmi največ Bošnjakov (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002).

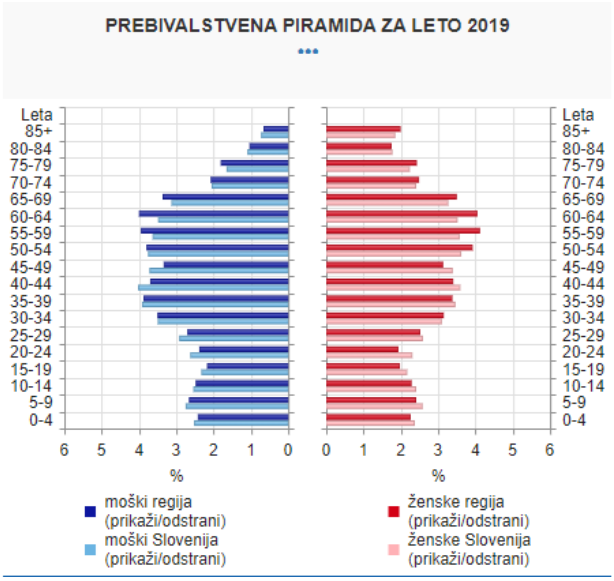

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Starostna sestava prebivalstva je bila v tej regiji ena izmed starejših. Zasavska regija je z vrednostjo 44,5 leta na četrtem mestu po povprečni starosti prebivalstva (starejše so pomurska, goriška in obalno-kraška regija). Zasavska regija ima delež mladih (0-14 let) manjši od povprečja, delež starejših (65 let in več) pa večji (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Izobrazbena sestava prebivalstva je bila tudi manj ugodna in zelo podobna stanju v posavski regiji. 26 % prebivalcev je imelo namreč dokončano le največ osnovnošolsko izobrazbo, 19,4 % pa je bilo višje izobraženih (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V zasavski regiji je 11 osnovnih šol, 4 srednje in dve višji (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.). Možnosti za

visokošolsko in univerzitetno izobraževanje v regiji ni, tako kot to velja primorsko-notranjsko in pomursko regijo.

Povprečna mesečna neto plača v zasavski regiji je v letu 2019 znašala 1033 evrov, kar je bilo približno 100 evrov manj od povprečja v celotni Sloveniji in približno 200 evrov manj od povprečja v osrednjeslovenski regiji. Bruto domači proizvod na prebivalca je bil v tej regiji najnižji (12.287 evrov); predstavljal je 1,4 % slovenskega bruto domačega proizvoda. V tej regiji je delovalo v letu 2019 3959 podjetij, ki so k skupnem zaslužku podjetij v državi prispevale slab procent (SiStat, b. l.). Leta 2019 je bila bruto dodana vrednost porazdeljena v dejavnostih tako, da so storitvene dejavnosti predstavljale 56,5 %, industrija 40,2 % in kmetijske dejavnosti pa 3,3 % (SiStat, b. l.). Med regijami je zasavska tista, kjer je delež kmetijskih zemljišč v uporabi najmanjši (leta 2016 je znašal 2,1 %; Regije v številkah, 2018, str. 24–25). V obdobju med 2010 in 2016 se je v zasavski regiji povečala uporaba kmetijskega zemljišča za 3904 ha (več se je povečala samo še v pomurski regiji). V nasprotju s splošnim trendom v istem obdobju, pa se je samo tukaj bistveno povečalo tudi število kmetijskih gospodarstev, in sicer kar za 599. Navkljub temu ostaja zasavska regija tista, ki ima najmanj kmetijskih gospodarstev, in sicer jih je bilo v letu 2016 1674 (Regije v letu, 2018, str. 16). Vrednost investicij v osnovna sredstva je bila leta 2018 v zasavski regiji najnižja. Na prebivalca je znašala 1144 evrov, kar je slaba četrtina vrednosti na prebivalca v osrednjeslovenski regiji in slaba polovica vrednosti slovenskega povprečja (Statøpis, 2020, str. 36–37).

Stopnja delovne aktivnosti je bila v zasavski regiji leta 2019 nekoliko nižja od povprečja v celotni Sloveniji; bila je 65,5-odstotna. Razlika v stopnjah delovne aktivnosti med spoloma je bila v njej najmanjša med regijami (6 odstotnih točk). Odstotek delovno aktivnih, ki so odhajali na delo v drugo regijo, je bil v zasavski regiji najvišji (52,5 %); velika večina teh oseb je delala v osrednjeslovenski statistični regiji. Indeks delovne migracije je znašal 59 in je bil najnižji med regijami (STAGE, b. l.). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je bilo 12.440. Stopnja registrirane in anketne brezposelnost za leto 2020 v regiji je primerljiva s savinjsko in med štirimi oziroma petimi najvišjimi v državi (ZRSZ, b. l., SiStat, b. l.). Stopnja tveganja revščine je bila v 2019 v zasavski regiji najvišja, 16,8-odstotna. To pomeni, da je z dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine, živelo približno 9000 prebivalcev te regije. V letu 2020 se je stanje nekoliko izboljšalo in je s 15,4 % regija padla na četrto mesto. Tudi stopnja tveganja socialne izključenosti se je v letu 2020 izboljšala, zmanjšala se je za dve odstotni točki, tako da je regija iz prvega mesta z najvišjo stopnjo zdrknila na tretje (SiStat, b. l.). Stopnja resne materialne prikrajšanosti v letu 2020 je bila tukaj druga najvišja, 5,6-odstotna. Za 0,2 odstotne točke višja je bila v koroški regiji. Delež prebivalcev, ki so živeli v prenaseljenih stanovanjih, je bil v tej regiji drugi najvišji (16,0 %). Delež gospodinjstev, za katera so bili stanovanjski stroški (med te spadajo tudi morebitna najemnina ali odplačila hipotekarnih posojil) v 2019 veliko breme, je bil v tej regiji najvišji (40 %). Znesek socialnih transferjev MDDSZ v zasavski regiji v letu 2020 je bil med petimi najvišjimi v Sloveniji in je znašal 57 mio evrov na 100.000 prebivalcev (MDDS, 2021, str. 7, slika 2b). Prebivalci te regije so se v letu 2020 uvrstili med srednje zadovoljne; splošno zadovoljstvo z življenjem so namreč ocenili s povprečno oceno 7,2 (na lestvici od 1 do 10; Inglič in Stare, 2020). V letu 2019 so zadovoljstvo z življenjem prebivalci zasavske regije ocenil precej boljše, in sicer z oceno 7,6 (od 10; Slovenske statistične regije in občine v številkah b. l.). Zasavska regija je ena izmed treh statističnih regij z najvišjo produktivno energijo (Brečko, 2019, str. 24).

Zasavska regija je imela konec leta 2019 na 100.000 prebivalcev 184,0 zdravnikov, s čimer je na tretjem mestu po najmanjšem številu zdravnikov (za primorsko-notranjsko in posavsko; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). V zasavski regiji je povprečna odsotnost z dela iz zdravstveno upravičenih razlogov v letu 2019 štela 18,58 dni na zaposlenega, kar je za slab dan več od povprečja vseh regij (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Poškodb pri delu je bilo v letu 2019 pod državnim

povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). V zasavski regiji je druga najvišja stopnja umrljivosti v državi zaradi bolezni obtočil, še posebej to velja za moško populacijo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13). Po stopnji raka je bila regija v letu 2019 na četrtem mestu glede incidence na 100.000 prebivalcev. Pri moških je na državni ravni tukaj najvišja stopnja incidence raka sapnika in pljuč, pri ženskah je visoka stopnja raka dojk (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). V zasavski regiji je bil leta 2016 tudi zabeležen najvišji delež trenutnih kadilcev v državi. Kadi jih kar 26 % prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. h, str. 7). Na prvem mestu je zasavska regija tudi po stopnji prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni, ki še posebej hitro narašča pri moški populaciji (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Skupaj s posavsko regijo od leta 2001 dalje imata regiji največji delež debelih v državi (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. g, str. 6). Zasavska regija je bila po podatkih iz leta 2016 tudi prva med regijami po porabi antidepresivov (75 dnevnih odmerkov na 1000 prebivalcev, povprečje za Slovenijo 59 dnevnih odmerkov na 1000 prebivalcev; Regije v številkah, 2018, str. 9). Povprečje stopenj umrljivosti med leti 2015 in 2019 za zasavsko regijo je nekoliko nad slovenskim povprečjem. Dvig stopnje umrljivosti v letu 2020 od petletnega povprečja je bil skoraj 20% (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 10: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v zasavski regiji

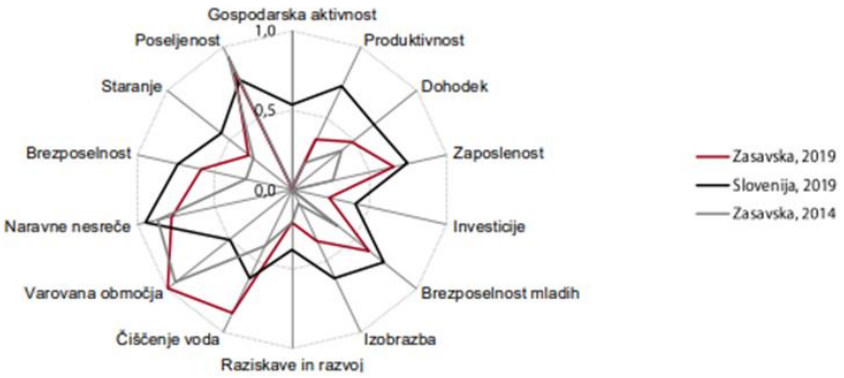

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 12, slika 10).

Zasavska regija je urbano območje, za katero je značilna visoka gostota poseljenosti. V regiji je neugodna tako starostna kot izobrazbena struktura. Kot gospodarsko najslabša regija je v veliki socialni stiski in zdravje prebivalstva je na splošno slabše. V nasprotju z drugimi regijami, kjer je splošen trend manjšanja kmetijskega gospodarstva, zasavska regija, ki do sedaj ni bila kmetijsko usmerjena, zadnja leta povečuje uporabo kmetijskih zemljišč in število kmetijskih gospodarstev.

Posavska regija

Posavska regija ima večino kazalnikov indeksa razvojne ogroženosti pod slovenskim povprečjem, kar slabo vpliva na sam indeks. Regija je šibka po gospodarski aktivnosti, nizka so vlaganja v raziskave in razvoj, visoka je stopnja registrirane brezposelnosti in indeks staranja prebivalstva. Čiščenje odpadnih voda je boljše kot v povprečju v Sloveniji (Pečar, 2019, str. 9).

Gričevnata in z vodo bogata posavska regija meri 968 kvadratnih kilometrov ali 4,8 % celotne države in je po površini druga najmanjša regija v Sloveniji (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Od najmanjše, zasavske regije je enkrat večja. Razdeljena je na šest občin, in sicer na občino Bistrica ob Sotli, Brežice, Kostanjevica na Krki, Krško, Radeče in Sevnica. Tri urbane občine (občina Sevnica, Krško in Brežice) tvorijo strnjeno prostorsko enoto in obsegajo večji del regije (85,4 % površine in 89,3 % prebivalcev; Nared idr., 2019, str. 87). Posavska regija šteje 448 naselij (Regije v številkah 2018, str. 32), med njimi je največje Krško z 9 % prebivalcev regije. V posavski statistični regiji je po podatkih za leto 2019 75.807 prebivalcev, kar predstavlja 4 % prebivalcev celotne države. V regiji prevladuje moško prebivalstvo (moških 657 več kot žensk). Gostota prebivalstva znaša 78 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar jo umešča pod slovensko povprečje (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Naravni prirast v regiji je bil v tem letu negativen, selitveni pa pozitiven. Skupni prirast je bil 264 oseb. Tuji državljani so predstavljali 6,1 % vseh prebivalcev posavske regije (STAGE, b. l.). Po podatkih iz leta 2002 je največ pripadnikov hrvaške narodnosti (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Regija je imela leta 2013 delež tujcev, ki prihajajo iz držav na območju nekdanje Jugoslavije, tretji največji med regijami. Delež tujcev iz držav članic Evropske unije je bil nekoliko večji od deleža tujcev iz preostalih držav sveta (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

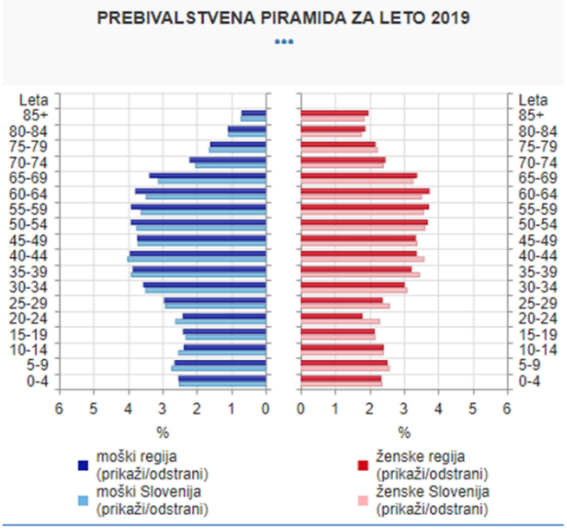

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost prebivalstva je v regiji nad slovenskim povprečjem, in sicer 44,1 leta. Delež mlajših (0-14 let) in starejših prebivalcev (65 let in več) bistveno ne odstopa od slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Delež mater, mlajših od 20 let, je bil v posavski drugi največji (2,2 %); največji je bil v regiji jugovzhodna Slovenija (3,2 %). V obeh omenjenih regijah sta bila v letu 2019 največja tudi deleža mater, ki so rodile tretjega ali otroka višjega reda. V posavski regiji je bilo takih mater 18,8 % ali za 0,4 odstotne točke več kot v regiji jugovzhodna Slovenija. Delež prebivalcev (25–64 let) z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (19 %) je bil nižji od povprečja v celotni Sloveniji (24 %), delež prebivalcev z največ osnovnošolsko izobrazbo ali manj (26 %) pa višji od povprečja v celotni Sloveniji (23 %). Po izobrazbeni strukturi je regija podobna zasavski (Nacionalni

inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V posavski regiji je 24 osnovnih šol, 6 srednjih, 1 višja in 2 fakulteti (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača je bila tukaj za 56 evrov nižja od slovenskega povprečja; znašala je 1077 evrov. Bruto domači proizvod na prebivalca te regije je znašal 19.456 evrov. V letu 2019 je bilo 5861 podjetij v regiji (SiStat, b. l.). Razporejenost deležev bruto dodane vrednosti po dejavnostih je podobna kot v koroški regiji. Značilen je majhen delež, ki so ga leta 2019 prispevale storitvene dejavnosti (46 %) in industrijska dejavnost, ki je prispevala polovico celotne bruto dodane vrednosti v regiji (SiStat, b. l.). V posavski regiji se je uporaba kmetijskih zemljišč med letom 2010 in 2016 povečala za 3020 ha (več samo še v pomurski in zasavski regiji) in je tako bilo leta 2016 v uporabi 6,2 % kmetijskih zemljišč (SiStat, b. l.; Regije v številkah 2018, 24–25). Leta 2016 je tukaj bilo 5189 kmetijskih gospodarstev (SiStat, b. l.). Tukajšnje kmetijsko gospodarstvo je bilo v 2016 veliko povprečno 5,7 ha, kar je to regijo uvrstilo na predzadnje mesto po velikosti (pred obalno-kraško; Regije v številkah, 2018, str. 33). Vrednost investicij v osnovna sredstva na prebivalca je bila v posavski regiji tretja najvišja v Sloveniji in je znašala 2729 evrov na prebivalca (Statøpis, 2020, str. 36–37).

Stopnja delovne aktivnosti je bila v posavski regiji leta 2019 nekoliko višja od povprečja v celotni Sloveniji, bila je 66,8-odstotna. Razlika med stopnjo delovne aktivnosti za moške in stopnjo delovne aktivnosti za ženske je bila v tej regiji najvišja. Za moške je bila 72,3-odstotna, za ženske pa 60,5-odstotna. Približno tretjina delovno aktivnih prebivalcev te regije je v 2019 delala v drugi regiji. Indeks delovne migracije je znašal 77 in je bil drugi najnižji med regijami (nižji v zasavski regiji). Število zaposlenih glede na delovno mesto v regiji je bilo 21.747 oseb. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila leta 2020 tukaj tretja najvišja v državi, in sicer 10-odstotna. Nasprotno je bila istega leta stopnja anketne brezposelnosti tukaj tretja najnižja v Slovenij (SiStat, b. l.). Vrednost socialnih transferjev v letu 2020 na 100.000 prebivalcev je bila v državnem povprečju (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Posavska ima od vseh regij najnižjo stopnjo socialne izključenosti (10,5 %) in drugo najnižjo vrednost med regijami v stopnji tveganja revščine (9,4 %, samo 0,2 odstotne točke več kot prvouvrščena gorenjska regija; SiStat, b. l.). V posavski regiji je bil leta 2020 najmanjši delež prebivalcev starejših od 15 let resno materialno prikrajšanih, a kljub vsemu stopnja splošnega zadovoljstva z življenjem ni bila med najvišjimi. Prebivalci so svoje zadovoljstvo ocenili z enako oceno kot tisti iz zasavske regije, kjer pa je delež resno materialno prikrajšanih med največjimi. Podatki kažejo, da na stopnjo zadovoljstva z življenjem ne vpliva samo materialno stanje, ampak celo najbolj zdravstveno stanje oseb (Inglič in Stare, 2020).

Posavska regija je druga regija z najmanjšim številom zdravnikov (183,4) na 100.000 prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). V letu 2019 je bilo tukaj zabeleženih na zaposlenega povprečno 23,53 dni bolniške odsotnosti. Ta podatek umešča posavsko regijo na drugo mesto (za pomursko) po največjem številu odsotnosti z dela iz zdravstveno upravičenih razlogov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). V posavski regiji je bilo v letu 2019 za eno poškodbo pri delu več primerov kot je to veljalo za povprečje celotne Slovenije, žal pa je bila regija z goriško na drugem mestu po smrtnih poškodbah pri delu na 100.000 zaposlenih (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Po stopnji umrljivosti zaradi bolezni obtočil je regija na četrtem mestu (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13). Stopnja raka je pri moških pod povprečjem, pri ženskah pa nekoliko nad povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Starostna standardizirana stopnja prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni je tukaj visoka, saj se regija uvršča na drugo mesto, takoj za zasavsko (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Posavska je tudi na osnovi podatkov nacionalne raziskave iz leta 2018 na prvem mestu po deležu prebivalcev, ki so visoko tvegani pivci (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. f, str. 8). Skupni delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih je bil v letu 2016 najvišji v posavski statistični regiji (65,1 %; Nacionalni inštitut za javno

zdravje, b. l. g, str. 6). Posavska ima tretje najnižje petletno povprečje stopenj umrljivosti (od 2015 do 2019). Tekom pandemije se ji je stopnja umrljivosti od omenjenega povprečja dvignila za 21 %, kar je za koroško in pomursko regijo največje povečanje stopnje umrljivosti (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 8: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v posavski regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 10, slika 8).

Posavska regija ima veliko vzporednic z drugimi regijami, na primer slaba izobrazbena struktura, primerljiva s sosednjo zasavsko regijo, tako velik delež velikih družin in mladih mater kot v sosednji regiji jugovzhoda Slovenija ter razporeditev gospodarskih deležev (manj storitvenih dejavnosti, veliko industrijske) kot v koroški regiji. Obenem pa regija izstopa v veliki razliki delovne aktivnosti med spoloma in najnižji stopnji tveganja socialne izključenosti in revščine. Ljudje so v povprečju najbolj nezadovoljni z življenjem, to razlagamo s slabim zdravstvenim stanjem prebivalstva. Prebivalci se spopadajo z zasvojenostjo s hrano in alkoholom.

Savinjska regija

Savinjska regija ima v primerjavi z drugimi regijami najugodnejše kazalnike na področju varovanih območij (manj varovanih območij ima samo zasavska regija), gospodarske aktivnosti, staranja in poseljenosti. Razvojno ogroženost ji povečuje izpostavljenost naravnim nesrečam. Regija ima tudi visoko stopnjo brezposelnosti (še posebno med mladimi) in zaostaja pri čiščenju odpadnih voda (Pečar, 2019, str. 7).

Naravno geografsko zelo raznolika savinjska regija se razprostira na 2301 kvadratnih kilometrih, to je 11,3 % površine države (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Razdeljena je na 31 občin, in sicer na občino Braslovče, Celje, Dobje, Dobrna, Gornji Grad, Kozje, Laško, Ljubno, Luče, Mozirje, Nazarje, Podčetrtek, Polzela, Prebold, Rečica ob Savinji, Rogaška Slatina, Rogatec, Slovenske Konjice, Solčava, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Štore, Tabor, Velenje, Vitanje, Vojnik, Vransko, Zreče in Žalec. Največje naselje je Celje s 15 % prebivalstva, vseh naselij pa je 800 (Regije v številkah, 2018, str. 28). Osnovni gravitacijski središči sta obe mestni občini Celje in Velenje, ki sta najgosteje poseljeni v regiji, prebivalstvo pa jima upada, tako kot V Občini Laško in Rogaški Slatini. Število prebivalstva upada tudi ponekod na podeželju, in sicer predvsem v Zgornji Savinjski dolini, deloma na kozjanskem-posotelskem območju ter na severovzhodu statistične regije. Najbolj zgoščena in kompaktna podeželska poselitev, ki ji število prebivalcev narašča, je v Spodnji Savinjski dolini. Prebivalstvo narašča tudi v malih mestih kot so Slovenske Konjice, Šentjur, Šmarje pri Jelšah in Žalec. Območji (podeželsko in mestno) z rastočim številom prebivalcev zajemata 45 % površine regije, 44 % njenega pr4ebivalstva in 57 % naselij (Nared idr., 2019, str. 80). V savinjski statistični regiji je v letu 2019 živelo 257.425 oseb oziroma 12 % prebivalcev Slovenije. Moškega prebivalstva je za 1331

prebivalcev več kot ženskega. Gostota poseljenosti je tukaj 112 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar je primerljivo z obalno-kraško regijo (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Naravni prirast je bil tudi v tej regiji, tako kot v večini drugih, negativen (–0,5 na 1000 prebivalcev), selitveni prirast pa pozitiven (6,4 na 1000 prebivalcev). Skupni prirast na 1000 prebivalcev je tako znašal 5,8 in je bil pod slovenskim povprečjem. Savinjska je četrta regija po vrsti z največjim deležem tujih državljanov, tu jih je 6,7 % (STAGE, b. l.). Največ je Srbov, Hrvatov in Bošnjakov (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Po podatkih iz leta 2013 so tujci iz držav na območju nekdanje Jugoslavije predstavljali 90,2 % vseh tujcev v regiji (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

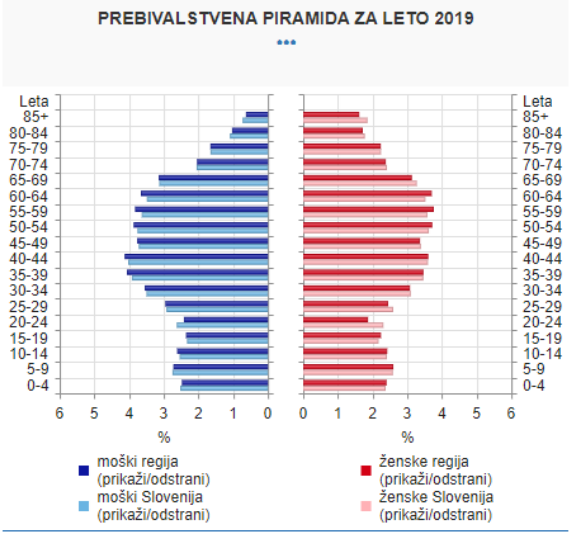

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost prebivalcev regije je bila enaka povprečni starosti prebivalcev celotne Slovenije: 43,4 leta. Ta regija je v letu 2019 izstopala po najnižjem deležu prebivalcev, starih 80 ali več let (4,9 %), medtem ko je delež starejših od 65 let bil eden izmed nižjih med regijami (manj samo regija jugovzhodna Slovenija in osrednjeslovenska). Po deležu prebivalcev mlajših od 14 let je bila na petem mestu (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Višješolsko ali visokošolsko izobrazbo je imelo 21 % prebivalcev (25–64 let), kar je bilo manj od slovenskega povprečja (24 %). Za dve odstotni točki več od povprečja je bilo v regiji prebivalcev z osnovnošolsko ali manj in srednješolsko izobrazbo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V savinski regiji je 56 osnovnih, 25 srednjih, 7 višjih in 7 visokih šol ter fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača v savinjski regiji je v 2019 bila podobna kot v zasavski regiji. Znašala je 1043 evrov, kar je bilo približno 90 evrov manj od povprečja v celotni Sloveniji. Ta regija je ustvarila nekaj več kot 11 % nacionalnega bruto domačega proizvoda in se s tem podatkom uvrstila na tretje mesto med statističnimi regijami. Na prebivalca regije je bruto domači proizvod znašal 20.954 evrov. V 2019 je tukaj delovalo nekaj več kot 22.300 podjetij; vsako je zaposlovalo povprečno 4,7 osebe. Leta 2019 je bilo 53,5 % regionalne bruto dodane vrednosti ustvarjene v storitvenih dejavnostih, 44 % v industriji in 2,6 % v kmetijskih dejavnostih (SiStat, b. l.). Savinjska regija je bila leta 2016 po deležu kmetijskih zemljišč v uporabi z vrednostjo 13,3 % na tretjem mestu, za pomursko in podravsko regijo, kjer je bila izraba kmetijskih zemljišč še večja (Regije v številkah, 2018, str. 24–25). V opazovanem obdobju med 2010 in 2016 je bil upad kmetijskih zemljišč v uporabi tukaj največji, bilo je opuščenih 3633 ha zemlje. Tudi število kmetijskih gospodarstev se je močno zmanjšalo (za 1160 kmetijskih gospodarstev), vendar jih je bilo leta 2016 še vedno 10.274 (več jih je samo še v podravski regiji; SiStat,

b. l.). Po povprečni površini kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je bila s 6,2 ha med regijami sedma (Regije v številkah, 2018, str. 29). Denarna sredstva, uporabljena za obnavljanje in povečanje osnovnih sredstev v regiji so bila v letu 2018 na prebivalca v višini slovenskega povprečja (Statøpis, 2020, str. 36–37).

Stopnja delovne aktivnosti je bila v savinjski regiji leta 2019 za 0,7 % višja od slovenskega povprečja. Med moškimi (bila je 71,5-odstotna) je bila za več kot 10 odstotnih točk višja kot med ženskami (61,4-odstotna). Odstotek delovno aktivnih, ki so odhajali na delo v drugo regijo, je bil v tej regiji eden nižjih (18,7 %). Indeks delovnih migracij je znašal 95,6 in je primerljiv z goriško regijo (STAGE, b. l.). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je bilo 94.872 (12 % vseh delovnih mest v Sloveniji). Stopnja registrirane brezposelnosti se je iz leta 2019 povečala za eno odstotno točko, kar je povprečni slovenski porast za to leto. Tako je v letu 2020 znašala 9,5 % in bila peta največja v državi (ZRSZ, b. l.). Ravno tako je bila regija uvrščena po stopnji anketne brezposelnosti (SiStat, b. l.). Stopnja tveganja revščine je bila leta 2020 v tej regiji sedma najvišja (12,7-odstotna), stopnja tveganja socialne izključenosti pa šesta najvišja (16,2-odstotna). Obe stopnji tveganja zadnja leta kontinuirano padata. Delež oseb, ki so resno materialno prikrajšani pa je še vedno med najvišjimi v državi in je v letu 2020 znašal 5,2 % (Inglič in Stare, 2020). V stanovanjih v slabem stanju (s puščajočo streho, vlažnimi stenami, temelji ali tlemi, trhlimi okenskimi okvirji ali tlemi) je živelo 24 % gospodinjstev, kar je bil tretji najvišji delež med regijami. Tukajšnji prebivalci so se s povprečno oceno splošnega zadovoljstva z življenjem (7,3 od 10) leta 2020 uvrstili med srednje zadovoljne (Inglič in Stare, 2020).

Savinjska regija ima 271,9 zdravnikov na 100.000 prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Delodajalci v tej regiji so v letu 2019 zabeležili povprečno 20,53 dni bolniško upravičene odsotnosti na zaposlenega, kar je tri dni več od slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Po poškodbah pri delu se v letu 2019 regija uvršča na drugo mesto (za koroško regijo), trije primeri so bili smrtni (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Stopnja umrljivosti zaradi bolezni obtočil je bila nekoliko nad povprečjem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13), stopnja raka pa podpovprečna (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Savinjska je po stopnji prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni na tretjem mestu med regijami (za zasavsko in posavsko regijo; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Po podatkih iz leta 2016 je imela regija največji delež (55 %) tistih, ki niso nikoli kadili (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. h, str. 7). Stopnja umrljivosti je v regiji se vsa leta giblje v mejah slovenskega povprečja in za leto 2020 znaša 12,1 na 1000 prebivalcev (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 6: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v savinjski regiji

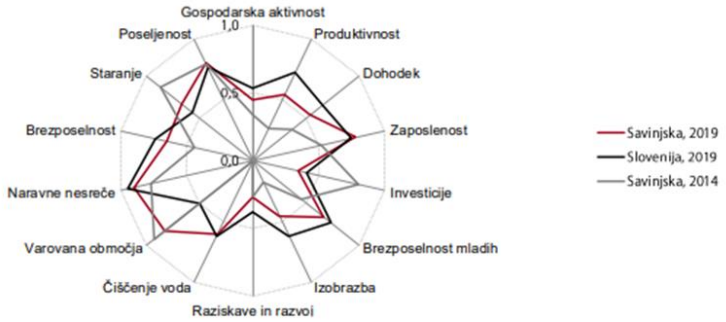

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 8, slika 6).

Če v grobem sklenemo vse navedeno, savinjska regija po večini ne izstopa opazneje izmed drugih statističnih regij. Večji del kazalnikov je v slovenskem povprečju oziroma odmiki niso zelo radikalni. Tudi svoje zadovoljstvo z življenjem je tukajšnje prebivalstvo v povprečju ocenilo srednje.

Koroška regija

Koroška pozitivno izstopa predvsem po visokem razpoložljivem dohodku na prebivalca, na kar vpliva zaposlitev prek meje. Po drugih kazalnikih, uvrščenih v izračun indeksa razvojne ogroženosti, je pod slovenskim povprečjem. Regija je v zadnjih letih izboljšala gospodarsko aktivnost, zaposlenost in izobrazbeno strukturo, veliko bolj kot v slovenskem povprečju pa je se je v njej zvišal indeks staranja (Pečar, 2019, str. 10).

Koroška statistična regija leži na severu države, ob avstrijski meji in je po površini tretja najmanjša regija. Obsega 1041 kvadratnih kilometrov, to je 5,1 % površine države (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Občine v koroški regiji, vseh skupaj je 12, so naslednje: občina Črna na Koroškem, Dravograd, Mežica, Mislinja, Muta, Podvelka, Prevalje, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Ribnica na Pohorju, Slovenj Gradec in Vuzenica. Za vse občine je značilno upadanje števila prebivalcev. Demografsko homogeno območje podeželske poselitve je leta 2018 zajemalo večji del površine statistične regije, zaradi redkejše poselitve pa je tam živela tretjina prebivalstva (Nared idr., 2019, str. 76). Od 144 naselij je Slovenj Gradec največje naselje z 10 % prebivalstva regije (Regije v številkah, 2018, str. 26). Koroška vključuje pet urbanih občin (Mežica, Prevalje, Ravne, Dravograd in Slovenj Gradec), ki tvorijo prostorsko povezan kompleks in sedem podeželskih občin zahodno, vzhodno in južno od njih (Nared idr., 2019, str. 76). Koroška statistična regija je po številu prebivalcev tretja najmanjša regija. Leta 2019 je na tej površini živelo približno 71.000 prebivalcev ali 3 % vseh prebivalcev Slovenije, to je približno toliko, kot jih je živelo v zasavski ali primorsko-notranjski. V spolni strukturi prebivalstva prevladujejo moški, njih je 603 več kot žensk. Z 68 prebivalci na kvadratni kilometer je četrta najredkeje poseljena regija (manjšo gostoto poseljenosti imajo primorsko-notranjska, goriška in jugovzhodna Slovenija; Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Za celotno statistično regijo je značilno upadanje števila prebivalcev. Skupni prirast na 1000 prebivalcev je znašal 2,3 in je bil za pomurskim najnižji med regijami. Delež tujih državljanov med prebivalci v letu 2019 je bil v tej regiji drugi najnižji (4,3 %), nižji je bil le še v pomurski regiji (1,9 %; STAGE, b. l.). Od tujih narodnosti je po podatkih iz leta 2002 v regiji izstopajo Hrvati in Srbi (Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Po podatkih iz leta 2013 so tujci iz območja nekdanje Jugoslavije predstavljali v regiji 89,2 % tujcev, kar je za 2,5 odstotne točke več kot v osrednjeslovenski regiji, metem ko imata regiji enak delež tujcev iz držav članic Evropske unije (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

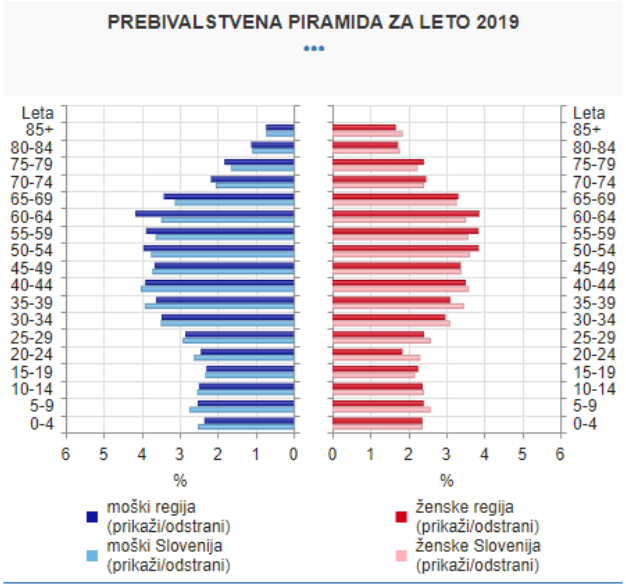

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Po podatkih iz leta 2019 je povprečna starost prebivalstva v regiji je 44,3 leta, kar je več od državnega povprečja (43,4 leta). V regiji je odstotek mlajših (0-14 let) in starejših prebivalcev (65 let in več) v povprečju celotne Slovenije (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Povprečna starost žensk ob rojstvu prvega otroka je bila v tej regiji najnižja (28,3 leta). Izobrazbena struktura ni najbolj ugodna, saj je leta 2019 imelo 24,7 % prebivalstva dokončano zgolj osnovno šolo ali manj, po deležu prebivalcev s srednjo šolo pa je bila regija na drugem mestu (večji delež imela le podravska). Delež prebivalcev (25–64 let) z višje- ali visokošolsko izobrazbo je bil tukaj drugi najnižji (19,4 %, enako kot še zasavska in posavska regija). Nižji je bil samo še v pomurski regiji (17,5 %; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). Število študentov na 1000 prebivalcev (36) je bilo nekoliko nižje od slovenskega povprečja. V regiji je 21 osnovnih, 7 srednjih, 2 višji in 3 visoke šole ter fakultete (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo v koroški regiji je znašala 1075,35 evrov, kar je za slabih 60 evrov manj od slovenskega povprečja. Bruto domači proizvod na prebivalca v koroški regiji (znašal je 18.694 evrov, to je 2,7 % nacionalnega bruto domačega proizvoda) je bil četrti najnižji regionalni bruto domači proizvod leta 2019. Vseh podjetij je bilo v regiji 5555 (SiStat, b. l.). Delež bruto dodane vrednosti iz storitvenih dejavnosti je bil leta 2019 drugi najnižji med regijami. Po razporeditvi deležev je regija podobna posavski, ki ima ravno tako majhen delež bruto dodane vrednosti v storitvenih dejavnostih in delež v industriji, ki predstavlja polovico bruto dodane vrednosti v regiji. Bruto dodana vrednost v kmetijskih dejavnosti je 5,3 % (SiStat, b. l.). V koroški regiji je bilo leta 2016 v uporabi 4,5 % kmetijskih zemljišč, sicer pa je delež zemljišč, namenjenih kmetijstvu, podobno kot v gorenjski regiji, med najmanjšimi v državi (39 %; Regije v številkah, 2018, 16). Raba kmetijskih zemljišč se je v obdobju med letom 2010 in 2016 povečala za 190 ha, za 96 pa se je povečalo tudi število kmetijskih gospodarstev. Leta 2016 je bilo v koroški regiji 2839 kmetijskih gospodarstev, kar jih uvršča med največja kmetijska gospodarstva v Sloveniji (SiStat, b. l.). Povprečna velikost tukajšnjih kmetijskih gospodarstev je bila v 2016 7,5 ha (Regije v številkah, 2018, str. 27). Vrednost investicij v osnovna sredstva je bila v letu 2018 2304 evrov na prebivalca, kar je primerljivo z gorenjsko regijo in slovenskim povprečjem (Statøpis, 2020, str. 36-37).

Koroška regija ima indeks delovne migracije 87,8, slaba petina prebivalcev je zaposlena zunaj regije (STAGE, b. l.). Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je 22.188, stopnja delovne

aktivnosti pa je tretja najnižja v državi (62,2%). Nižjo stopnjo delovne aktivnosti imata samo še pomurska in podravska regija. Stopnja registrirane in anketne brezposelnosti za leto 2020 je v mejah slovenskega povprečja (ZRSZ, b. l.; SiStat, b. l.). Znesek socialnih transferjev MDDSZ na 100.000 prebivalcev v letu 2020 je za regijo znašal 51 mio evrov, kar je četrti najnižji znesek med regijami (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Koroška se je iz regije s povprečnimi stopnjami tveganja socialne izključenosti in revščine spremenila v regijo z najvišjimi vrednostmi obeh tveganj. Leta 2020 je vsak peti v regiji tvegal socialno izključenost, podobno je 17,7 % oseb tvegalo revščino (SiStat, b. l.). V koroški regiji je bilo leta 2020 resno materialno prikrajšanih 5,8 % oseb nad 15 let starosti, kar je največja vrednost v državi (Inglič in Stare, 2020). Delež gospodinjstev, ki so se s svojimi prihodki zelo težko prebila skozi mesec, je bil v tej regiji leta 2019 najvišji. Znašal je 8 %. Delež gospodinjstev, ki bi lahko poravnala nepričakovane izdatke v višini 650 evrov iz lastnih sredstev, pa je bil tukaj najnižji, in sicer je bilo takih gospodinjstev 51 %. Kar 89 % tukajšnjih gospodinjstev pa je ocenilo, da je njihovo stanovanje v dobrem stanju (to pomeni, da toliko gospodinjstev ni imelo težav niti zaradi puščajoče strehe, vlažnih sten ali vlažnih temeljev niti zaradi trhlih okenskih okvirjev ali trhlih tal). Prebivalci te regije so splošno zadovoljstvo z življenjem leta 2019 in 2020 ocenili z najnižjo povprečno oceno na ravni regij (leta 2019 7,1, leta 2020 6,8). Koroška regija je statistična regija z najnižjo produktivno energijo med regijami (Brečko, 2019, str. 24).

Koroška je po največjem številu zdravnikov na 100.000 prebivalcev bila konec leta 2019 na četrtem mestu, za osrednjeslovensko, podravsko in obalno-kraško regijo. Imela je 309, 8 zdravnikov na 100.000 prebivalcev (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni so bili tekom istega leta bolniško odsotni največ med regijami. Povprečno je bil posameznik letno deset dni več na bolniškem staležu kot v osrednjeslovenski regiji, kjer je bilo bolniške odsotnosti najmanj (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Koroška je tudi regija, ki prednjači po številu poškodb pri delu na 1000 zaposlenih. Vrednost za to regijo je še enkrat večja kot je za obalno-kraško, kjer je bilo poškodb pri delu leta 2019 najmanj. Na srečo nobena od poškodb ni bila smrtna (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Glede bolezni obtočil je regija blizu slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13), isto velja za sladkorno bolezen (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Po stopnji rakavih obolenj je v primerjavi z drugimi regijami pri ženskah na drugem mestu, pri moških pa na četrtem (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Glede na povprečje Slovenije koroška statistična regija odstopa še po višjem deležu abstinentov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. f, str. 8). Poraba antidepresivov v regiji je bila v letu 2016 na drugem mestu v državi. Tako kot v goriški regiji je bilo predpisanih 69 dnevnih odmerkov antidepresivov na 1.000 prebivalcev (Regije v številkah, 2018, str. 9). Povprečna stopnja umrljivosti petih let pred pandemijo je bila v koroški regiji pod slovenskim povprečjem. Stopnja umrljivosti se je leta 2020 največ povečala ravno tukaj, kar za 25 % (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 9: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v koroški regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 11, slika 9).

Koroška ima nizek letni prirast, naravni in selitveni, po deležu višje ali visoko izobraženih pa je druga za najnižjo vrednostjo v pomurski regiji. Še v mnogih drugih kazalnikih je koroška regija tik za petami pomurski. Slabšanje stanja v regiji odslikava tudi drastično povečanje socialne ogroženosti prebivalstva v zadnjih letih. Stanje nekoliko blaži obmejna lega regije in s tem povezano delo njenih prebivalcev čez mejo. V koroški regiji je največji delež abstinentov in druga največja poraba antidepresivov v državi.

Podravska regija

Podravska regija je po indeksu razvojne ogroženosti med tremi najslabšimi regijami. Regija pri vseh kazalnikih dosega podpovprečne rezultate v primerjavi z drugimi, izjema je področje čiščenja voda, varovanih območij in poseljenosti. Na razvoj negativno vplivajo predvsem nizke naložbe v osnovna sredstva, raziskave in razvoj, nizka delovna aktivnost prebivalstva, visoka brezposelnost in pospešeno staranje prebivalstva (Pečar, 2019, str. 12).

Podravska regija obsega 2170 kvadratnih kilometrov ali 10,7 % površine celotne Slovenije (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l., Nared idr., 2019, str. 73). Po velikosti je primerljiva z gorenjsko regijo. Po številu občin je regija najštevilčnejša, saj jih ima kar 41. Tukaj se nahajajo občina Benedikt, Cerkvenjak, Cirkulane, Destrnik, Dornava, Duplek, Gorišnica, Hajdina, Hoče – Slivnica, Juršinci, Kidričevo, Kungota, Lenart, Lovrenc na Pohorju, Majšperk, Makole, Maribor, Markovci, Miklavž na Dravskem polju, Oplotnica, Ormož, Pesnica, Podlehnik, Poljčane, Ptuj, Rače – Fram, Ruše, Selnica ob Dravi, Slovenska Bistrica, Središče ob Dravi, Starše, Sveta Ana, Sveta Trojica v Slov. goricah, Sveti Andraž v Slov. goricah, Sveti Jurij v Slov. goricah, Sveti Tomaž, Šentilj, Trnovska vas, Videm, Zavrč in Žetale. Pri večjem delu občin gre za podeželska območja s padajočim številom prebivalcev, večji strnjen kompleks naselji tega tipa tvorijo občine v Halozah. Manjših mest je sedem, od tega je za štiri značilno upadanje števila prebivalcev (Maribor, Ormož, Ptuj in Ruše; Nared idr., 2019, str. 73). Podravska šteje 679 naselij, 30 % prebivalstva regije pa biva v Mariboru (Regije v številkah, 2018, str. 24). Leta 2019 je živelo v regiji 324.875 oseb ali 16 % prebivalcev Slovenije. Podravska statistična regija je druga najgosteje poseljena regija (za osrednjeslovensko regijo). Gostota poseljenosti znaša 150 prebivalcev na kvadratni kilometer (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Skupni prirast na prebivalca je bil 5,8 na 1000 prebivalcev. Naravni prirast je bil v 2019 tudi v tej regiji, kot v večini drugih, negativen (–1,9 na 1000 prebivalcev). Kljub temu se je število prebivalcev v 2019 glede na leto prej zaradi pozitivnega selitvenega prirasta med statističnimi regijami in iz tujine (ta je bil izrazitejši) nekoliko povečalo. Delež tujih državljanov v regiji je znašal 5,9 % in je bil enak kot v gorenjski regiji (STAGE, b. l.). Po podatkih iz leta 2002 so v podravski regiji prevladovali med tujimi narodnostmi Hrvati, Srbi, Albanci in Bošnjaki. Bilo je tudi 0,04 % pripadnikov madžarske manjšine in 0,2 % Romov

(Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Po podatkih iz leta 2013 je imela regija v primerjavi z drugimi drugo najvišjo vrednost deleža državljanov drugih držav (brez držav Evropske unije in držav na območju nekdanje Jugoslavije; Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

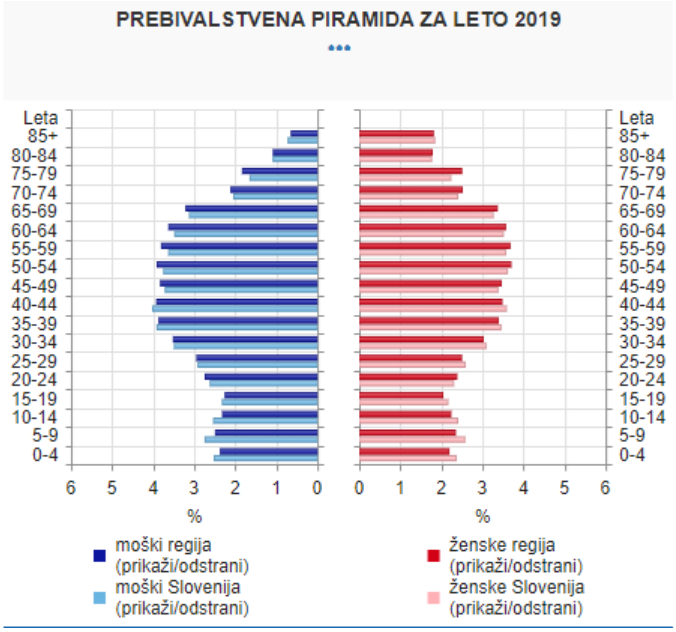

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Povprečna starost prebivalcev v podravski regiji je nad slovenskim povprečjem in znaša 44,2 leta. Delež mladih prebivalcev (tj. starih 0–14 let) je bil v tej regiji drugi najnižji (13,9 %); nižji je bil samo še v pomurski. Delež starejših (65 let in več) je bil enak kot v koroški ter posavski regiji, in sicer 20,7 % (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Povprečna starost žensk, ki so v 2019 rodile prvega otroka, je bila tukaj 29,9 leta (to je bila četrta najvišja starost na ravni regij). Povprečna starost umrlih je bila v tej regiji najnižja (77,0 leta); najvišja je bila v primorsko-notranjski (79,4 leta). Po izobrazbeni strukturi regija izstopa z nizkim deležem osnovnošolsko ali manj izobraženih (21,9 %, manj samo še v osrednjeslovenski regiji) in najvišjim deležem s srednješolsko izobrazbo (56,1 %). Višje izobraženih je bilo leta 2019 v regiji 22 %, kar je z dobri dve odstotni točki manj od slovenskega povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V podravski regiji je 78 osnovnih šol, 30 srednjih, 12 višjih in 17 visokih šol ter fakultet (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.).

Povprečna mesečna neto plača zaposlenih v tej regiji je bila v letu 2019 za 85 evrov pod državnim povprečjem in primerljiva s savinjsko regijo. Znašala je 1048,52 evrov. Podravska regija je leta 2019 ustvarila 12,7 % nacionalnega bruto domačega proizvoda. Bruto domači proizvod na prebivalca te regije pa je bil peti najnižji med regijami (18.887 evrov). V 2019 je tukaj delovalo 27.106 podjetij; vsako je zaposlovalo povprečno 4,8 osebe. Delež bruto dodane vrednosti v storitvenih dejavnostih je bil leta 2019 tretji največji med regijami, in sicer je predstavljal 64,6 % (delež v industriji je bil 33,1 % in v kmetijskih dejavnostih 2,3 %; SiStat, b. l.). Razporejenost regijske bruto dodane vrednosti je primerljiva s slovenskim povprečjem. Podravska statistična regija je bila leta 2016 s 16,6 % prva med regijami po deležu kmetijskih zemljišč v uporabi, tudi sicer je kmetijskega zemljišča v regiji veliko, kar 70 % površine (Regije v številkah, 2018, str. 16, 24–25). Med letom 2010 in 2016 se je kmetijsko zemljišče v uporabi zmanjšalo za 1026 ha, za 1328 pa se je zmanjšalo tudi število kmetijskih gospodarstev (SiStat, b. l.). V 2016 je bilo tukaj 10.990 kmetijskih gospodarstev, kar je največ od katerekoli regije. Povprečna površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je bila tukaj peta največja (7,2 ha;

Regije v številkah, 2018, str. 25). Po vrednosti na prebivalca so bile investicije leta 2018 v osnovna sredstva v podravski regiji med tremi najnižjimi v državi (nižja v pomurski in zasavski regiji; Statøpis, 2020, str. 36–37).

Stopnja delovne aktivnosti prebivalcev te regije je bila leta 2019 z 61,2 % ena najnižjih na ravni regij (nižja le še v pomurski regiji). Zunaj regije svojega prebivališča je delalo 16,2 % delovno aktivnih prebivalcev te regije, to glede na druge regije ni bilo veliko; manj jih je odhajalo na delo v drugo regijo le iz osrednjeslovenske (9,8 %) in goriške regije (15,7 %). Indeks delovne migracije je znašal 96,9. Število zaposlenih oseb glede na delovno mesto v regiji je bilo 110.996. Stopnja registrirane in anketne brezposelnosti je bila druga najvišja v državi leta 2020. Stopnja registrirane brezposelnosti je znašala 10,2 % in se je glede na prejšnje leto 2019 povečala za 1,3 odstotne točke (kot koroška regija); to je za obalno-kraško regijo drugo največje zvišanje (ZRSZ, b. l.; SiStat, b. l.). Tudi po stopnji tveganja socialne izključenosti (19,5 %) in tveganja revščine (16,5 %) je regija leta 2020 bila na drugem mestu po najvišji vrednosti (višje vrednosti imela le koroška regija; SiStat, b. l.). Socialnih transferjev je v letu 2020 dobila 58 mio evrov na 100.000 prebivalcev, kar je četrta najvišja vrednost med regijami (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). Na srednjem (šestem) mestu je regija glede deleža resno materialno prikrajšanih oseb (3,8 %). Samoocena zadovoljstva z življenjem je bila za leto 2020 v povprečju srednje vrednosti (od 7,3 od 10), tako kot v savinjski in primorsko-notranjski regiji; Inglič in Stare, 2020). Tretja je bila podravska regija leta 2019 po številu obsojenih (polnoletnih in mladoletnih) na 1000 prebivalcev (3,0; SiStat, b. l.).

V podravski regiji je bilo konec leta 2019 354,6 zdravnikov na 100.000 prebivalcev, kar jo po velikem številu umešča na drugo mesto med regijami, takoj za osrednjeslovensko (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). Zaposleni v regiji so bili odsotni z dela zaradi zdravstveno upravičenih razlogov 19,25 dni v letu 2019, kar je dva dni več od povprečja (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Podravska regija je bila po podatkih za leto 2019 na tretjem mestu med regijami (za koroško in savinjsko regijo) po številu poškodb pri delu na 1000 zaposlenih (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Regija je tudi na tretjem mestu (za pomursko in zasavsko regijo) po stopnji umrljivosti zaradi bolezni obtočil (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13) in na prvem mestu po incidenčni stopnji raka. Tukaj je največ kožnega raka tako pri ženskah kot pri moških v primerjavi z drugimi regijami (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Glede stopnje prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni je regija v slovenskem povprečju (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11), nadpovprečen pa je odstotek deleža prebivalcev, ki so visoko tvegani pivci (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. f, str. 8). Poraba antidepresivov je bila v regiji v letu 2016 nadpovprečna, skupaj s pomursko regijo sta se uvrstili na četrto mesto v Sloveniji (za zasavsko, koroško in goriško regijo; Regije v številkah, 2018, str. 9). Podravska je s povprečjem stopenj umrljivosti med letom 2015 in 2019 druga med regijami (za pomursko regijo) z najvišjo stopnjo. V letu 2020 je to mesto ohranila z 13.4 umrlimi na 1000 prebivalcev (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 11: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v podravski regiji

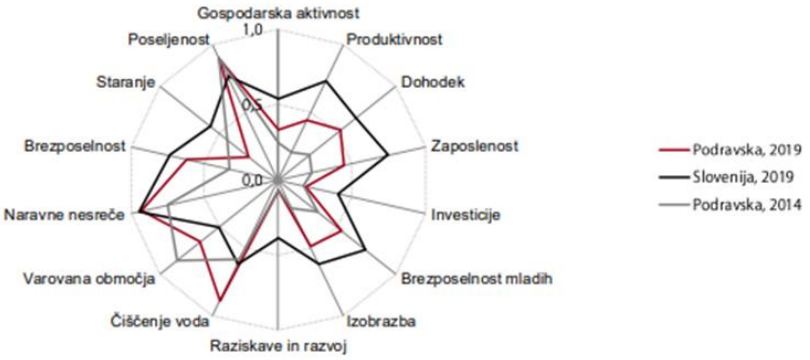

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 13, slika 11).

Ob teh podatkih za podravsko regijo se ustvari vtis, da ima regija dobro infrastrukturo, a je v zatonu. Kljub široki paleti šol je v teh regiji nadpovprečni delež prebivalstva s srednješolsko izobrazbo in posledično manjši od slovenskega povprečja delež tistih z najvišjo izobrazbo. Regija izstopa po največji površini kmetijskega zemljišča v uporabi, največ pa je v tej regiji tudi rakavih obolenj. Stopnja delovne aktivnosti je druga najnižja v državi in posledično je v regiji veliko brezposelnosti.

Pomurska regija

Pomurska regija je najbolj razvojno ogrožena regija v Sloveniji. Pri večini kazalnikov indeksa razvojne ogroženosti dosega najslabše rezultate. Gospodarstvo regije so v preteklosti večkrat prizadeli stečaji in je slabo strukturirano. Terciarna izobraženost je tu najnižja, poleg tega se število prebivalcev zmanjšuje in stara. V regiji je zelo dobra očiščenost odpadnih voda in zadnja leta so jo manj kot druge regije prizadele naravne nesreče (Pečar, 2019, str. 14).

Pomurska regija je naša najbolj severovzhodna in najbolj ravninska statistična regija. Razprostira se na 1336 kvadratnih kilometrih, ki obsegajo 6,6 % površine države (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.; Nared idr., 2019, str. 69). Razdeljena je na 27 občin, tj. občino Apače, Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Križevci, Kuzma, Lendava, Ljutomer, Moravske Toplice, Murska Sobota, Odranci, Puconci, Radenci, Razkrižje, Rogašovci, Sveti Jurij ob Ščavnici, Šalovci, Tišina, Turnišče, Velika Polana in Veržej. Statistična regija vključuje štiri urbane občine, in sicer Mursko Soboto ter manjša mestna naselja Gornjo Radgono, Lendavo ter Ljutomer (Nared idr., 2019, str. 69). Vseh naselij je v regiji 346 (Regije v številkah, 2018, str. 22), v največjem, Murski Soboti pa živi slabih 10 % celotnega prebivalstva regije. V pomurski statistični regiji je v letu 2019 živelo 114.396 oseb, kar predstavlja 5 % prebivalcev Slovenije. Gostota naseljenosti tu znaša slabih 86 prebivalcev na kvadratni kilometer (Slovenske statistične regije in občine v številkah, b. l.). Ruralna območja imajo gostoto poselitve 69, urbana pa 143 prebivalcev na kvadratni kilometer (Nared idr., 2019, str. 69). Za celotno statistično regijo je značilno upadanje števila prebivalcev. Pomurska statistična regija sodi med najbolj demografsko ogrožena območja Slovenije (Nared idr., 2019, str. 70). Izstopa po najnižjem naravnem prirastu (–4,7 na 1000 prebivalcev) in po najmanjšem deležu tujih državljanov med prebivalci (1,9 %; STAGE, b. l.). Samo v tej regiji je bil v 2019 negativen tudi skupni prirast, to je seštevek naravnega in selitvenega prirasta (–0,5 na 1000 prebivalcev). Iz podatkov popisa prebivalstva, ki je bil izveden leta 2002, je razvidno, da je v pomurski regiji 4,5 % prebivalstva predstavljala madžarska manjšina, 0,8 % (tako kot v regiji jugovzhodne Slovenije) pa romska skupnost

(Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Med prebivalci pomurske regije je najmanjši delež tujcev v primerjavi z drugimi regijami, in sicer po podatkih iz leta 2013 predstavljajo manj kot 2 % prebivalstva. Regija izstopa tudi po nizkem deležu tujcev, ki prihajajo iz držav na območju nekdanje Jugoslavije (62 %). Tujcev iz držav članic Evropske unije je v regiji za dobro četrtino vseh tujcev, iz preostalih držav pa dobro desetino (Slovenske regije v številkah, 2014, str. 11).

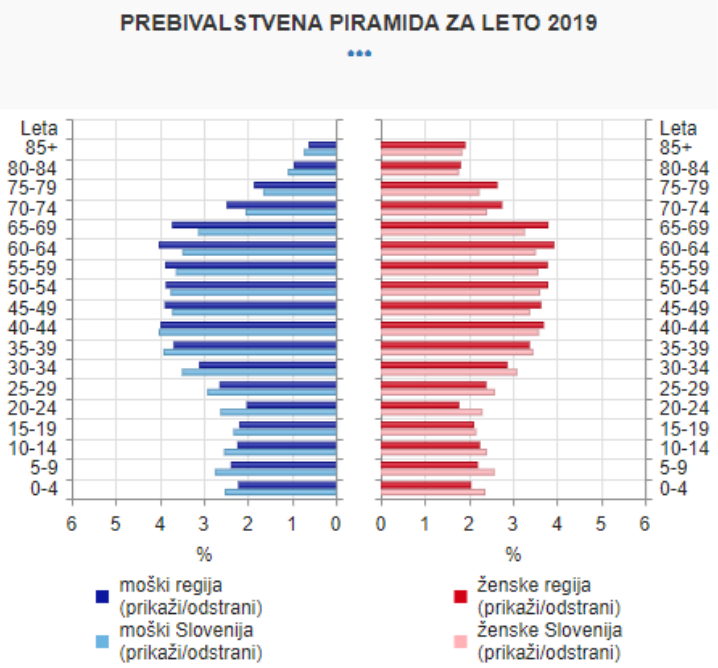

Vir: Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.)

Starostna sestava prebivalstva je bila v tej regiji najmanj ugodna. Povprečna starost prebivalstva je bila 45,5 leta, kar je najvišja od vseh regij v Sloveniji. Od osrednjeslovenske regije, kjer je bila najnižja, je bila povprečno 3,5 leta višja. Delež mladih prebivalcev (0–14 let) je bil tukaj najnižji (13,2 %), delež starejših prebivalcev (65 let in več) pa drugi najvišji (22,4 %, višji samo še v goriški regiji, in sicer 22,6 %; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 7). Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu je bilo za dečke in deklice, rojene v 2019 v tej regiji, glede na preostale regije najnižje (dečki lahko pričakujejo, da bodo živeli 76,41 leta, deklice pa 81,96 leta). Izobrazbena sestava tukajšnjega prebivalstva je bila tudi manj ugodna. Skoraj tretjina prebivalcev je imela namreč dokončano le največ osnovnošolsko izobrazbo (največji delež med vsemi regijami), dobra polovica jih je imela srednješolsko izobrazbo (51,6 %), le 17,5 % pa višjo oziroma visokošolsko izobrazbo (najnižji delež med vsemi regijami; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. j, str. 20). V pomurski regiji je 38 osnovnih šol, 9 srednjih in 1 višja šola (Evidenca zavodov in programov, b. l.; Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov, b. l.). Visokošolske in univerzitetne infrastrukture ni v regiji.

Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo je znašala 1048,19 evrov, kar je 85 evrov manj od slovenskega povprečja in skoraj enaka kot v podravski regiji. Pomurska statistična regija je leta 2019 ustvarila 3,7 % nacionalnega bruto domačega proizvoda. Bruto domači proizvod na prebivalca je v tej regiji znašal 15.705 evrov in je najnižji med regijami (slovensko povprečje je bilo 23.165 evrov na prebivalca). V primerjavi z osrednjeslovensko regijo, kjer je bil bruto domači proizvod najvišji, je vrednost bruto domačega proizvoda na prebivalca v pomurski regiji za polovico manjša. V tej regiji je delovalo približno 8000 podjetij, v njih pa so delale povprečno po 4 osebe. V pomurski regiji je leta 2019 storitvena dejavnost obsegala 55,7 % bruto dodane vrednosti, industrija 38,3 % in kmetijske

dejavnosti 2,3 % (SiStat, b. l.). Med regijami je pomurska na drugem mestu po deležu kmetijskih zemljišč v uporabi. Leta 2016 jih je bilo obdelanih 14,3 % (Regije v številkah, 2018, str. 24–25). Po deležu kmetijskih zemljišč je na ravni regij pomurska kmetijsko najugodnejša regija, saj je 4/5 površine primerne za kmetijsko rabo (Regije v številkah, 2018, str. 16). Uporaba kmetijskih zemljišč se v regiji povečuje, med leti 2010 in 2016 se je povečala za 4731 ha, kar je največ v primerjavi z drugimi regijami. V istem obdobju je število kmetijskih gospodarstev se nekoliko zmanjšalo in je leta 2016 znašalo 7914 kmetijskih gospodarstev (SiStat, b. l.). Vrednost investicij v osnovna sredstva v letu 2018 je znašala 1375 evrov na prebivalca in je bila druga najnižja med regijami (najnižja v zasavski regiji; Statøpis, 2020, str. 36–37).

Indeks delovne migracije je za leto 2019 znašal 91,0. Tako kot v koroški regiji je petina prebivalstva odhajala na delo v drugo regijo (STAGE, b. l.). Glede na delovno mesto v regiji je bilo zaposlenih 32.706 oseb. Stopnja delovne aktivnosti je bila najnižja v Sloveniji (57,0 %), tudi gledano ločeno po spolu je bila med moškimi in ženskami najnižja med regijami (60,3-odstotna oziroma 53,5-odstotna). Pomurska regija ima stalno najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti (2010–2020). V letu 2020 je znašala 12,8 %, kar je 0,4 odstotne točke več kot leta 2019. Stopnjo brezposelnosti te regije je pandemija najmanj prizadela (ZRSZ, b. l.). Stopnja anketne brezposelnosti za leto 2020 je četrta najvišja med regijami (6 %; SiStat, b. l.). V letu 2018 je bila pomurska regija prva med regijami z največjo stopnjo tveganja tako socialne izključenosti kot tudi revščine. Leta 2019 sta obe vrednosti padli, tako da je pomurska regija pristala na četrtem mestu in se je leta 2020 spustila še za eno mesto nižje, čeprav so se ji vrednosti že spet nekoliko dvignile (v letu 2020 stopnja tveganja socialne izključenosti 18,2 % in stopnja tveganja revščine 15,1 %; SiStat, b. l.). Delež gospodinjstev, ki so leta 2019 prejemala materialno ali denarno pomoč dobrodelnih organizacij, je bil v tej regiji enak kot v zasavski, hkrati pa sta bila oba najvišja (9 %). Znesek socialnih transferjev MDDSZ v letu 2020 na 100.000 prebivalcev je bil za pomursko regijo 61 mio evrov, tj. najvišji (MDDSZ, 2021, str. 7, slika 2b). V stanovanjih, ki so bila v slabem stanju (s puščajočo streho, z vlažnimi stenami, temelji ali tlemi, trhlimi okenskimi okvirji ali tlemi), je po podatkih iz leta 2019 živelo 28 % gospodinjstev, kar je bil drugi najvišji delež med regijami. Delež gospodinjstev, katerih člani bi si lahko vsi privoščili enotedenske počitnice zunaj doma, je bil v tej regiji najnižji (64 %). Resno materialno prikrajšanih je bilo leta 2020 v regiji 4,7 % oseb starejših od 15 let, kar je za 1,1 odstotne točke manj kot v najbolj prizadeti koroški regiji. Prebivalci pomurske in koroške regije so splošno zadovoljstvo z življenjem v letih 2019 in 2020 ocenili z najnižjima povprečnima ocenama (leta 2019 7,1 od 10; leta 2020 6,8 in 6,9 od 10; Inglič in Stare, 2020).

Pomurska regija je imela konec leta 2019 na 100.000 prebivalcev 257,9 zdravnikov (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. a, str. 15). V letu 2019 je bilo na zaposlenega v regiji zabeleženih povprečno 21,41 dni nezmožnosti za delo iz zdravstvenih razlogov, kar je tretja najdaljša bolniška odsotnost med regijami (za koroško in posavsko regijo; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. b, str. 14). Po številu poškodb na delovnem mestu je regija na drugem mestu po najmanjšem številu na 1000 zaposlenih (12,4; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. i, str. 8). Starostna standardizirana stopnja umrljivosti za boleznimi obtočil je bila v letu 2019 najvišja v pomurski regiji. Tukaj je bila tudi najvišja stopnja prezgodnje umrljivosti (pred 65. letom) za boleznimi obtočil pri ženskah (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. c, str. 13). Od rakavih obolenj izstopa pojav kožnega raka (brez melanoma), ki je v pomurski regiji takoj za podravsko. Visoka incidenčna stopnja raka je še na debelem črevesu in na danki pri moških, na maternicnem telesu pa pri ženskah (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. d, str. 12). Glede stopnje prevalence z zdravili zdravljene sladkorne bolezni je regija na četrtem mestu (za zasavsko, posavsko in savinjsko regijo; Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. e, str. 11). Za posavsko ima pomurska regija največji delež prebivalcev med 15 in 64 letom, ki so visoko tvegani pivci (Nacionalni inštitut za javno zdravje, b. l. f, str. 8). Po porabi antidepresivov je bila regija v letu 2016 skupaj s podravsko na četrtem mestu v Sloveniji (za zasavsko, koroško in goriško regijo) in nad

slovenskim povprečjem (Regije v številkah, 2018, str. 9). Stopnja umrljivosti je v Sloveniji najvišja v pomurski regiji. Med pandemijo se je nezavidljiva prednost regije na vrhu še povečala. Leta 2020 je bila v regiji stopnja umrljivosti 15 umrlih na 1000 prebivalcev, kar je še enkrat toliko kot v primorsko-notranjski regiji, ki ima najnižjo stopnjo umrljivosti pri nas (Presežna umrljivost, 2020).

Slika 13: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v pomurski regiji

Vir: SI-STAT podatkovni portal, SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, d.o.o., preračuni avtorica.

Vir: Pečar 2019 (str. 15, slika 13).

Pomurska regija ima najslabšo starostno strukturo, pri izobrazbeni pa največji delež tistih, ki imajo zaključeno zgolj osnovno šolo ali manj. V regiji je glede na število mladih in velikost regije nadpovprečno veliko osnovnih šol. Za razliko od drugih regij v pomurski ni negativen samo naravni prirast, ampak tudi skupni prirast. Regija ima že vrsto let najvišjo stopnjo brezposelnosti. V tej regiji je najvišja stopnja prezgodnje umrljivosti in najnižja samoocena zadovoljstva z življenjem.

Viri

Brečko, D. (2019). Organizacijska energija vzdolž statističnih regij Slovenije. *Vodenje za dvig organizacijske energije*, letnik 2, št. 2/2019, str. 17 - 24. Sofos: Ljubljana. Dostopno na: https://sofos.si/wp-content/uploads/2021/10/Organizacijska-energija-vzdol%C5%BE-statisti%C4%8Dnih-regij-Slovenije.pdf (pridobljeno 22.10.2021).

Evidenca visokošolskih zavodov in študijskih programov (b. l.). Dostopno na: https://www.gov.si/teme/evs-evidenca-visokosolskih-zavodov-in-studijskih-programov/ (pridobljeno 30.9.2021).

Evidenca zavodov in programov (b. l.). Dostopno na: https://paka3.mss.edus.si/registriweb/ZavodiPodrobno.aspx (pridobljeno 30.9.2021).

Inglič, R. T. in Stare, M. (2020). Življenjski pogoji. Stanovanjske razmere in materialni položaj gospodinjstev v letu 2020. Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9621 (pridobljeno 8. 10. 2021).

Kmet Zupančič, R. (ur.) (2020). Poročilo o razvoju 2020. UMAR: Ljubljana. Dostopno: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2020/slovenski/POR2020.pdf (pridobljeno 6.10.2021).

Kmet Zupančič, R. (ur.) (2021). Poročilo o razvoju 2021. UMAR: Ljubljana. Dostopno: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2021/slovenski/POR2021_skupaj.pdf (pridobljeno 6.10.2021).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2021). Socialni transferji. Mesečno poročilo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Služba za analize in razvoj, Št. 14. julij 2021. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/sociala/ZUPJS/Mesecno-porocilo-socialni-transferji-julij-2021.docx (pridobljeno 21. 9. 2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. a). 8 Viri v zdravstvu (kadrovski, organizacijski in drugi viri). V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/8_viri_v_zdravstvu_2019.pdf (pridobljeno 29.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. b). 2 Zdravstveno stanje prebivalstva. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/2.6_bs_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. c). Bolezni obtočil (Bolezni srca in ožilja). V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/2.4.1_szb_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. d). Rak. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/2.4.2_kronicne_nenalezljive_bolezni_rak_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. e). Sladkorna bolezen. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/2.4.4_sladkorna_bolezen_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. f). Raba alkohola. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/3.4_alkohol_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. g). Čezmerna hranjenost in debelost. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/3.2_cezmerna_hranjenost_in_debelost_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. h). Kajenje tobaka. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/3.5_kajenje_tobaka_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. i). Poškodbe pri delu. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/2.5.1_ppd_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nacionalni inštitut za javno zdravje (b. l. j). Demografija. V: Zdravstveni statistični letopis Slovenije. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/1_demografija_2019.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Nared, J., Repolusk, P., Černič Istenič, M., Trobec, A., Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., Foški, M., Mrak, G., Rozman, U., Ercegović, J., Korenč, V., Krušec, K., Turnšek, V. in Miklavčič, T. (2019). Projekt V6-1731. Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja. Končno poročilo. Ljubljana: ZRC SAZU, UL FGG. Dostopno na: (pridobljeno 28.9.2021).

Pečar, J. (2019). Indeks razvojne ogroženosti 2019. UMAR: Ljubljana. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf (pridobljeno 6.10.2021).

Presežna umrljivost v letu 2020 (b. l.). Dostopno na: https://medium.com/sledilnik/prese%C5%BEna-smrtnost-v-letu-2020-99840508e337 (pridobljeno 8. 10. 2021).

Regije v številkah (2016). Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8941/regije-v-stevilkah.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

Regije v številkah (2018). Dostopno na: https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/9959/regije_v_stevilkah_2018.pdf (pridobljeno 30.9.2021).

SiStat (b. l.). Dostopno na: https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640005S.px (pridobljeno 30.9.2021).

Slovenska regije v številkah 2014 (2014). Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/5497/REGIJE-2014.pdf (pridobljeno 7.10.2021).

Slovenske statistične regije in občine v številkah (b. l.). Dostopno na: https://www.stat.si/obcine/sl (pridobljeno 28.9.2021).

STAGE (b.l.). Dostopno na: https://gis.stat.si/ (pridobljeno 29.9.2021).

Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj (2002). Dostopno na: https://www.stat.si/popis2002/si/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=74 (pridobljeno 29.9.2021).

Statøpis (2020). Statistični pregled Slovenije 2020. Statistični urad Slovenije: Ljubljana. Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/10906/Statopis-2020.pdf (pridobljeno 8. 10. 2021).

Wostner, P. (ur.) (2020). Poročilo o produktivnosti 2020. UMAR: Ljubljana. Dostopno: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/Porocilo_o_produktivnosti/2020/slovenski/PoP_2020_splet.pdf (pridobljeno 8. 10. 2021).

ZRSZ – Registrirana brezposelnost (b. l.). Dostopno na: https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost (pridobljeno 6.10.2021).